

MESTNA OBČINA LJUBLJANA

Mestni trg 1, p.p. 25, 1001 Ljubljana
☎ 306 10-10 , 📠 306-12-14

AKCIJSKI NAČRT ZA IZENAČEVANJE IN URESNIČEVANJE ENAKIH MOŽNOSTI OSEB Z OVIRANOSTMI V MESTNI OBČINI LJUBLJANA ZA OBDOBJE OD 2008 DO 2010

Avtorji in avtorice:

Člani in članice Delovne skupine za pripravo akcijskega načrta za pridobitev listine
»Občina po meri invalidov«:

Sašo Rink, Mestni svet Mestne občine Ljubljana

Anton Kastelic, Društvo invalidov Ljubljana Center

Mirjam Kanalec, Društvo paraplegikov Ljubljanske pokrajine

Tomaž Wraber, Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Ljubljana

Frida Planinc, Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana

Suzana Bohorič, Društvo Sožitje

Metka Knez, Društvo gluhoslepih Slovenije »DLAN«

mag. Jelka Škerjanc, Fakulteta za socialno delo

Mateja Toman, Društvo distrofikov Slovenije

mag. Alenka Žagar, Oddelek za zdravje in socialno varstvo Mestne uprave Mestne občine Ljubljana

Ivan Stanič, Oddelek za urejanje prostora Mestne uprave Mestne občine Ljubljana

Stanislav Vidmar, Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet Mestne uprave Mestne občine Ljubljana

in

Tilka Klančar, načelnica Oddelka za zdravje in socialno varstvo Mestne uprave Mestne občine Ljubljana

mag. Tanja Skornšek Pleš, vodja Odseka za socialno varstvo Oddelka za zdravje in socialno varstvo Mestne uprave Mestne občine Ljubljana

Vanja Krmelj, koordinatorica projekta za pridobitev listine »Občina po meri invalidov« pri Oddelku za zdravje in socialno varstvo Mestne uprave Mestne občine Ljubljana

Na osnovi 21. člena Zakona o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 - UPB2, 27/08 - Odl. US, 76/08) in 27. člena Statuta Mestne občine Ljubljana (Uradni list RS,

št. 66/07 - uradno prečiščeno besedilo) je Mestni svet Mestne občine Ljubljana na 22. seji dne 24. 11. 2008 sprejel Akcijski načrt za izenačevanje in uresničevanje enakih možnosti oseb z oviranostmi v Mestni občini Ljubljana za obdobje od 2008 do 2010.

U V O D

Mestna občina Ljubljana (v nadaljevanju: MOL) se je k pripravi in sprejetju *Akcijskega načrta za izenačevanje in uresničevanje enakih možnosti oseb z oviranostmi v Mestni občini Ljubljana* (v nadaljevanju: akcijski načrt) zavezala s pristopom k projektu pridobitve listine »Občina po meri invalidov« (v nadaljevanju: projekt LOMI), h kateremu je bila povabljena s strani Društva invalidov Ljubljana Center. Nosilec projekta »Občina po meri invalidov«, v okviru katerega poteka podeljevanje omenjene listine v Sloveniji, je Zveza delovnih invalidov Slovenije (ZDIS). Postopke in kriterije za vključitev posamezne občine v projekt in podelitev omenjene listine je ZDIS opredelila v Pravilniku o podelitvi listine »Občina po meri invalidov« (sprejel Upravni odbor ZDIS, junija 2003).

Za pripravo akcijskega načrta in pridobitev listine »Občina po meri invalidov« je bila najprej opravljena analiza položaja oseb z oviranostmi v MOL. Po navodilih ZDIS je analiza pripravljena v skladu s *Standardnimi pravili OZN o izenačevanju možnosti invalidov* (Resolucija 48/96, 20. 12. 1993). Omenjeno analizo, drugo potrebno dokumentacijo in izvedbo dogodkov, ki so pogoj za pridobitev listine »Občina po meri invalidov«, je pripravila delovna skupina s predstavniki in predstavnicami invalidskih organizacij, Fakultete za socialno delo in MOL, ki je bila imenovana s sklepom župana št. 024-29/08-2 z dne 5. 5. 2008. Delovna skupina je z Mestno upravo MOL tesno sodelovala tudi pri pripravi tega akcijskega načrta.

Sodobni pogled na položaj oseb z oviranostmi temelji na zagotavljanju enakih možnosti, človekovih pravic in temeljnih svoboščin za vse ter boja proti diskriminaciji, predsodkom in stereotipom. V 14. členu Ustave Republike Slovenije je oviranost (invalidnost) opredeljena kot ena izmed osebnih okoliščin, ki ne sme vplivati na zagotavljanje enakih človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter enakost pred zakonom vseh državljanek in državljanov.

V širšem pojmovanju pa oviranosti ne razumemo zgolj kot osebno okoliščino, pač pa pojav v odnosu med osebo in njenim fizičnim/ družbenim okoljem, ki preprečuje ali zavira njeno polno in učinkovito vključevanje in sodelovanje v družbi. Po *Konvenciji Združenih narodov o pravicah invalidov* (ratifikacija: 2. 4. 2008) so osebe z oviranostmi »ljudje z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi ali senzornimi okvarami, ki jih v povezavi z različnimi ovirami lahko omejujejo, da bi enako kot drugi polno in učinkovito sodelovali v družbi« (1. člen).

Tudi v akcijskem načrtu in drugih dokumentih, nastalih v okviru projekta LOMI, je namesto termina *invalidnost* v uporabi termin *oviranost*, ki je na osebni ravni manj označujoč. Namesto osebnih pomanjkljivosti, ki jih poudarja izraz *invalidnost*, je pri izbranem izrazu v ospredju predvsem stanje oviranosti, do katerega pride v odnosu med posameznico oziroma posameznikom in njenim oziroma njegovim socialnim in fizičnim okoljem. Izbrani termin je hkrati odraz zaveze, da so ukrepi za zagotavljanje

enakih možnosti namenjeni tudi vsem tistim, ki na podlagi slovenske zakonodaje nimajo statusa invalida, a se v vsakdanjem življenju prav tako soočajo s številnimi ovirami (na primer gluhi, kronični bolniki).

Za zagotavljanje pogojev ter pripravo, sprejemanje in izvrševanje ukrepov za polno vključenost oseb z oviranostmi v družbo je v prvi vrsti pristojna država. Lokalne skupnosti se v uresničevanje te politike vključujejo preko izvrševanja zakonskih obveznosti, v okviru možnosti pa delujejo tudi širše.

Eno temeljnih vodil MOL je zagotavljanje čim bolj ugodnih razmer za vsestransko dobrobit njenih občank in občanov, kar uresničuje z ustvarjanjem pogojev, v katerih imajo, ob upoštevanju in spoštovanju različnosti, vsi enake možnosti dostopa do skupnih dobrin, možnosti kvalitetnega bivanja in polnopravne udeležbe v družbenem življenju občine. MOL je pri načrtovanju in izvajanju svojih nalog zavezana k iskanju vključujočih rešitev, kar pomeni, da je posebna skrb namenjena prav občankam in občanom, ki bi zaradi različnih življenjskih okoliščin utegnili biti prikrajšani (poleg oseb z raznovrstnimi oblikami oviranosti so to še materialno ogroženi/-e, ženske in otroci, ki doživljajo nasilje, starejši občani in občanke, ipd.).

Akcijski načrt se nanaša na obdobje do leta 2010 in predvideva raznovrstne ukrepe, k izvedbi katerih se lahko zaveže občina, ob upoštevanju zakonskih pristojnosti ter finančnih in drugih možnosti v danem obdobju (s področij dostopnosti in urejanja okolja, vzgoje in izobraževanja, osveščanja in informiranja, socialnega varstva in varovanja zdravja, ipd.). V zasnovi akcijskega načrta, navedbi posameznih ciljev sledijo prioritete naloge z ukrepi, časovnimi roki in nosilci za njihovo uresničevanje. Cilji akcijskega načrta vsebinsko sledijo področjem, ki jih vsebuje dokument *Standardna pravila OZN o izenačevanju možnosti invalidov* (Resolucija 48/96, 20. 12. 1993).

Akcijski načrt smo pripravili ob upoštevanju izhodišč in načel pomembnejših mednarodnih in državnih dokumentov s priporočili za doseganje polne vključenosti oseb z oviranostmi v družbo, v skladu s temeljno zakonodajo s področij, na katera se nanašajo posamezni ukrepi ter zakonodajo s področja delovanja lokalnih skupnosti:

- Konvencija Združenih narodov o pravicah invalidov (ratifikacija: 2. 4. 2008; MKPI, Uradni list RS-MP, št. 10/08),
- Standardna pravila OZN o izenačevanju možnosti invalidov (Resolucija 48/96, 20. 12. 1993),
- Akcijski program za invalide 2007-2013 (sprejela Vlada RS dne 30. 11. 2006),
- Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb (Uradni list RS, št. 97/03),
- Stanovanjski zakon (Uradni list RS, št. 69/03, 9/07 Odl. US, 18/07 Skl. US, 57/08),
- Zakon o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 - UPB2, 23/07 - popr., 41/07 - popr.),
- Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (Uradni list RS, št. 16/07 - UPB2),
- Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (Uradni list RS, št. 3/07 - UPB1),
- Zakon o lokalni samoupravi (Uradni list RS, št. 94/07 - UPB2, 27/08 - Odl. US, 76/08),

- Statut Mestne občine Ljubljana (Uradni list RS, št. 66/07 – uradno prečiščeno besedilo),
- Odlok o denarni pomoči (Uradni list RS, št. 18/08 – uradno prečiščeno besedilo),
- Odlok o cestnoprometni ureditvi (Uradni list RS, št. 122/07),
- Strategija razvoja socialnega varstva v Mestni občini Ljubljana 2007 do 2011 (sprejel Mestni svet MOL dne 3. 12. 2007).

CILJI, PRIORITETNE NALOGE IN UKREPI

Kratice za nosilce izvedbe ukrepov – legenda:

MOL	Mestna občina Ljubljana
MS	Mestni svet
MU	Mestna uprava
SMU	Sekretariat mestne uprave
OGDP	Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet
OK	Oddelek za kulturo
OPVI	Oddelek za predšolsko vzgojo in izobraževanje
ORN	Oddelek za ravnanje z nepremičninami
OŠ	Oddelek za šport
OZRCO	Oddelek za zaščito, reševanje in civilno obrambo
OZSV	Oddelek za zdravje in socialno varstvo
SLS	Služba za lokalno samoupravo
SODSM	Služba za organiziranje dela Mestnega sveta
SRPI	Služba za razvojne projekte in investicije
INŠP	Inšpektorat
MR	Mestno redarstvo
INFOP	Informacijska pisarna za osebe s posebnimi potrebami
SOAKO	Svet za odpravo arhitekturnih in komunikacijskih ovir
JSS MOL	Javni stanovanjski sklad Mestne občine Ljubljana
LL	Lekarna Ljubljana
ZDL	Zdravstveni dom Ljubljana
LPP	Ljubljanski potniški promet
ZTL	Zavod za turizem Ljubljana
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

CILJ 1:

Osveščanje občank in občanov o življenju, potrebah in pravicah oseb z oviranostmi, usmerjeno k promociji zagotavljanja enakih možnosti, proti stereotipom, predsodkom in škodljivim praksam.

PRIORITETNE NALOGE	UKREPI	ROKI ZA IZVEDBO	NOSILCI
Osveščanje in informiranje občank in občanov.	Vzpostavitev spletnega mesta s celovito informacijo o potrebah in možnostih za osebe z oviranostmi ter organizacijah z območja MOL, ki so aktivne na tem področju.	januar 2009	SOAKO, drugi organi MU MOL
	Uvedba oznake »dostopno za osebe z oviranostmi« v ponudbo in vsebine spletne strani ZTL.	december 2009	ZTL
Delovanje Informacijske pisarne MOL za osebe s posebnimi potrebami.	Promocija ter uvajanje novih vsebin in aktivnosti v delovanje Informacijske pisarne MOL za osebe s posebnimi potrebami.	2009/ trajna naloga	SMU, drugi organi MU MOL, INFOP
Osveščanje in informiranje otrok,	Redni in dodatni programi v vrtcih in osnovnih šolah.	trajna naloga	OPVI

mladostnic in mladostnikov.			
Osveščanje in informiranje zaposlenih v MOL, javnih zavodih, javnih agencijah, javnem skladu, katerih ustanoviteljica je MOL.	Osveščanje in informiranje zaposlenih v MOL in strokovnih službah v organizacijah, katerih ustanoviteljica je MOL, o ustreznih načinih komunikacije v postopkih poslovanja z občankami in občani z oviranostmi.	trajna naloga	SMU

CILJ 2:

Spodbujanje razvoja ter izvajanja programov in storitev za aktivno vključevanje v vsakdanje življenje v domačem okolju.

PRIORITETNE NALOGE	UKREPI	ROKI ZA IZVEDBO	NOSILCI
Izvajanje socialno-varstvenih storitev in programov na domu in v skupnosti, ki jih narekuje Zakon o socialnem varstvu.	Preko Zavoda za oskrbo na domu zagotavljanje izvajanja socialno-varstvene storitve pomoč družini na domu, ki je namenjena ljudem v primeru starosti, invalidnosti ter v drugih primerih (storitev obsega pomoč pri vzdrževanju osebne higiene, gospodinjsko pomoč in pomoč pri ohranjanju socialnih stikov).	trajna naloga	OZSV
	(Do)plačevanje bivanja v stanovanjskih skupinah, bivalnih enotah in drugih oblikah institucionalnega varstva (če se izvaja kot javna služba) in sicer za tiste, ki storitve ne morejo plačati sami.		
	Financiranje pravice do izbire družinske pomočnice oziroma družinskega pomočnika, ki pripada polnoletni osebi s težko motnjo v duševnem razvoju ali polnoletni težko gibalno ovirani osebi, ki potrebuje pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb.		
Spodbujanje razvoja mreže programov podpore in pomoči osebam z oviranostmi in njihovim svojcem, ki jih izvajajo nevladne organizacije.	Financiranje in sodelovanje v projektu »Individualno financiranje socialno varstvenih storitev« (naročnik Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, izvajalca Inštitut RS za socialno varstvo in Fakulteta za socialno delo).	trajna naloga	OZSV
	Sofinanciranje programov osebne asistencije in drugih programov, namenjenih zagotavljanju enakih možnosti in socialne vključenosti.		
	Javni razpis za sofinanciranje programov s področja socialnega varstva in varovanja zdravja.		
Zagotavljanje prilagojenih najemnih	Zagotavljanje prilagojenih stanovanj in stanovanjskih stavb za posebne namene	trajna naloga	JSS MOL

stanovanj in stanovanjskih stavb za posebne namene.	za oddajo preko javnih razpisov v najem organizacijam, ki izvajajo programe stanovanjskih skupin za osebe z oviranostmi.		
	Javni razpis za oddajo neprofitnih stanovanj v najem z določeno kvoto stanovanj, prilagojenih osebam z oviranostmi.		
	Zagotavljanje subvencioniranja najemnin za neprofitna najemna stanovanja iz občinskega proračuna.		
	Zagotavljanje subvencioniranja najemnin tržnih stanovanj za upravičence/-ke do dodelitve neprofitnega stanovanja (pol iz občinskega in pol iz državnega proračuna).		
	Vključitev v stanovanjski program MOL.		

CILJ 3:

Zagotavljanje dostopnosti do grajenega okolja, informacij in prevozov kot temeljnega pogoja za uresničevanje pravice do enakih možnosti in socialne vključenosti.

PRIORITETNE NALOGE	UKREPI	ROKI ZA IZVEDBO	NOSILCI
Zagotavljanje dostopnosti prostorov MOL, v katerih se izvajajo oziroma potekajo kulturne aktivnosti, vzgoja in izobraževanje, zdravstvena dejavnost, šport in rekreacija ter druge aktivnosti in dogodki, namenjeni občankam in občanom.	Obvezna izvedba del za zagotavljanje dostopnosti in odpravo ovir v okviru investicijskih vzdrževanj.	trajna naloga	ORN, SRPI, drugi organi MU MOL
	Zagotavljanje in vzdrževanje mobilnega stopnišnega vzpenjalca za gibalno ovirane učenke in učence na območju MOL.	trajna naloga	OPVI, SRPI
	Zagotavljanje neoviranega dostopa do volišč in prostorov, kjer potekajo seje MS in njegovih delovnih teles ter zagotavljanje prilagojenega volišča za osebe s senzornimi okvarami s posebno volilno napravo.	trajna naloga	SODSM, SLS, SRPI
	Opremljanje dvizhnih naprav pred oziroma v stavbah Zdravstvenega doma Ljubljana s ključavnicami za uporabo Evro ključa ¹ .	2010	ZDL
	Vgradnja dvigala v objekt Zdravstvenega doma Ljubljana, enota Črnuče (Primožičeva 2).	2009	ZDL

¹ *Evro ključ* je standardizirana različica ključa, ki osebam z oviranostmi (ključ prejmejo v trajno last, pri nas na primer preko invalidskih društev in združenj), načeloma po celi Evropi, omogoča samostojen in nemoten dostop do njim namenjenih naprav in prostorov (dvizhne naprave, sanitarije ipd.).

	Adaptacija pritličja Zdravstvenega doma Ljubljana, enota Polje (Cesta 30. avgusta 2).	2009	ZDL
Zagotavljanje dostopnosti in oznak v prostorih občine, kjer poteka uradno poslovanje z občankami in občani.	Obvezna izvedba del za zagotavljanje dostopnosti in odpravo ovir v okviru investicijskih vzdrževanj.	izgradnja novega objekta za Mestno upravo MOL	ORN, SRPI, SMU
	Namestitev ustrezno velikih napisov na vratih in okencih.		
	V prostorih, kjer poslovanje poteka za pultom in steklom, zagotovitev mesta z nižanim pultom, brez stekla.		
	Zagotovitev barvnih in/ ali reliefnih talnih oznak.		
	Zagotovitev dostopnosti prostorov četrtnih skupnosti MOL (stanje dostopnosti prostorov z ukrepi in roki za sanacijo arh. ovir je v PRILOGI 1).		
Zagotavljanje prehodnih javnih površin za nemoteno gibanje oseb z oviranostmi.	Zagotavljanje odstranjevanja ovir iz javnih površin in vozil parkiranih izven označenih parkirnih mest, ki motijo neovirano gibanje ter izvajanje nadzora nad izdanimi odločbami za odstranitev ovir oziroma ukrepanje zoper kršitve v mirujočem prometu, v skladu z Zakonom o varnosti cestnega prometa, mestnimi odloki in pooblastili izvajalk oziroma izvajalcev nadzora.	trajna naloga	INŠP, MR, OGD
	Zagotovitev dostopnosti letnih vrtov.	trajna naloga	INŠP, MR, OGD
Zagotavljanje prilagoditev in oznak v prometu.	Izvedbe klančin, nižanje robnikov, označevanje rezerviranih parkirnih mest za osebe z oviranostmi s prometno signalizacijo, nameščanje zvočne in svetlobne signalizacije na cestnih prehodih.	trajna naloga	OGDP v okviru programa Vzdrževanje
	Namestitev talnih oznak za osebe z okvarami vida na klančinah in cestnih prehodih.		
	Obnova brega od Čevljarskega mostu do Šentjakobskega mostu z namestitvijo talnih oznak za osebe z okvarami vida.	2008	OGDP
	Namestitev taktilnih ploščic (za osebe z gluhoslepoto) in dodatnih zvočnih tipk (za osebe z okvaro vida) na semaforjih (letno v proračunu 32 tipk).	trajna naloga	OGDP v sod. z Medobčinsko zvezo slepih in slabovidnih
	Zagotavljanje parkirnih mest za osebe z oviranostmi v skladu z veljavnimi normativi.	trajna naloga	OGDP

	Zagotavljanje nadzora nad uporabo parkirnih mest za osebe z oviranostmi in ukrepanje v primeru zlorab (poostren nadzor nad parkirnimi mesti za osebe z oviranostmi ter odstranitev vozil in odvzem parkirnih kart v primeru zlorabe, v skladu z Zakonom o varnosti cestnega prometa).	trajna naloga	INŠP, MR
Zagotavljanje dostopnosti drugih javnih površin in prostorov.	Izdelava taktilnega oziroma reliefnega načrta mesta Ljubljana za osebe z okvaro vida (merilo 1:2500).	december 2008	SRPI v sod. z Geodetskim inštitutom
	Zagotavljanje dostopnosti poslovnih prostorov v lasti MOL, ki se jih oddaja v najem (stanje dostopnosti prostorov z ukrepi in roki za sanacijo arh. ovir je v PRILOGI 2).	2009-2010	ORN
	Zagotovitev dveh enot javnih sanitarij, z ustrezno prilagojenim dostopom in s ključavnico za uporabo Evro ključa, v centru mesta.	2009	OGDP
	Zagotovitev treh enot javnih sanitarij, z ustrezno prilagojenim dostopom in s ključavnico za uporabo Evro ključa, v centru mesta.	2010	OGDP
	Zagotovitev ene enote javnih sanitarij, z ustrezno prilagojenim dostopom in s ključavnico za uporabo Evro ključa, na naslovu Adamič Lundrovo nabrežje 2 (Kresija).	2009	SRPI
	Zagotavljanje dodatnih javnih sanitarij, z ustrezno prilagojenim dostopom in s ključavnico za uporabo Evro ključa	trajna naloga	OGDP, SRPI
	Zagotovitev ključavnic za uporabo Evro ključa na dveh dvižnih napravah v podhodu Ajdovščina.	2009	OGDP
	Zagotavljanje ključavnic za uporabo Evro ključa na vseh dvižnih napravah in prostorih v pristojnosti MOL, ki so zaklenjeni in namenjeni uporabi osebam z oviranostmi.	trajna naloga	OGDP, SRPI
Zagotavljanje dostopnosti do stanovanjskih stavb in stanovanj, ki so v lasti MOL ali JSS MOL.	Izvedba arhitektonsko primerno urejene okolice, stanovanjskih stavb in stanovanj, inštalacije v stanovanjih prilagojene osebam z okvaro sluha in vida, prilagoditve stavb in stanovanj za gibalno ovirane osebe.	trajna naloga	JSS MOL
	Javni razpis za oddajo neprofitnih stanovanj v najem z določeno kvoto stanovanj, prilagojenih potrebam oseb z oviranostmi.	trajna naloga	JSS MOL

Zagotavljanje dostopnosti informacij, ki pomembno vplivajo na kvaliteto življenja v skupnih stanovanjskih stavbah, ki so v lasti MOL ali JSS MOL.	V stanovanjskih stavbah se, kjer je potrebno, informacije za stanovalke in stanovalce na oglasni deski zagotovi v brajici in v ustrezno povečanem tisku.	trajna naloga	JSS MOL v sod. z upravniki stanovanjskih zgradb in drugimi izvajalci (nevladne organizacije)
	Kot dodatna pogodbeno obveznost upravnikov stanovanjskih stavb se uvede izvedba nujnih ukrepov ob naravnih in drugih nesrečah, vključno z načini obveščanja oseb z oviranostmi in posredovanja informacij o njihovih posebnih potrebah enoti civilne zaščite, ki izvaja reševanje.	trajna naloga	JSS MOL preko upravnikov stanovanjskih zgradb, OZRKO
Zagotavljanje dostopnosti prevozov in informacij v mestnem potniškem prometu.	Zagotovi se delovanje napovedovalnikov postaj in ustrezno velike oznake avtobusov mestnega potniškega prometa ter ukrepanje ob okvarah ali neprilagojenem delovanju (na primer uravnavanje glasnosti, zagotavljanje pravičnega napovedovanja postajališč).	trajna naloga	LPP
	Zagotovi se namestitve in vzdrževanje napovedovalnikov prihajajočih avtobusov na postajališčih mestnega potniškega prometa.		
	Zagotovi se vozni red avtobusov, opremljenih s klančinami za dostop z vozički.		
	Zagotovitev dovoljenja avtotaksi vozilu, prilagojenem za prevoz oseb z oviranostmi po območjih za pešce z izvedbo javnega razpisa (v skladu s 34. členom Odloka o cestnoprometni ureditvi).	2009	OGDP
Zagotavljanje sprejemljivih fizičnih razmer za osebe z oviranostmi v prostorskih planskih dokumentih, v skladu z veljavno zakonodajo.	Dosledno navajanje potrebe po zagotovitvi fizične dostopnosti do vseh grajenih odprtih prostorov in objektov javnega značaja v izvedbeni prostorski načrt MOL in občinske podrobne prostorske načrte.	trajna naloga	OUP
	Obvezna navedba o zagotovitvi dostopnosti funkcij javnega značaja v mestu v vseh planskih in urbanističnih aktih (izvedbeni prostorski načrt MOL in občinski podrobni prostorski načrti).	trajna naloga	OUP
Pobude in pozivi k ureditvi dostopnosti grajenega okolja,	Priprava ter posredovanje pobud in pozivov za ureditev dostopnosti na državne organe, kulturne ustanove,	trajna naloga	MOL (SOAKO)

prevozov in informacij, ki niso v izvorni pristojnosti občine.	televizijske hiše, trgovske hiše in verske ustanove.		
--	--	--	--

CILJ 4:
Vključujoč sistem vzgoje in izobraževanja.

PRIORITETNE NALOGE	UKREPI	ROKI ZA IZVEDBO	NOSILCI
Aktivnosti za integracijo otrok, mladostnikov in mladostnic z oviranostmi v sistem redne vzgoje in izobraževanja.	Zagotavljanje predšolske vzgoje in varstva v vrtcih ter delovanje osnovnošolskega izobraževanja, v sklopu katerih je otrokom, mladostnicam in mladostnikom z oviranostmi zagotovljeno prilagojeno izvajanje programov in dodatna strokovna pomoč (po Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami) ter aktivnosti, ki niso zakonske obveznosti (sofinanciranje programov preko javnih razpisov).	trajna naloga	OPVI
Zagotavljanje dostopa do vseživljenjskega učenja in izobraževanja.	Sofinanciranje projektov/ programov vseživljenjskega učenja.	trajna naloga	OPVI
Pobude za zagotavljanje vključujočega srednješolskega in visokošolskega oziroma univerzitetnega izobraževanja.	Priprava in posredovanje pobude na Urad Vlade RS za invalide, Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ter Univerzo v Ljubljani (zagotovitev dostopnosti študijskega gradiva, ipd.).	2009	MOL (OPVI)

CILJ 5:
Zagotavljanje pravice in dostopa do dela in zaposlitve.

PRIORITETNE NALOGE	UKREPI	ROKI ZA IZVEDBO	NOSILCI
Zaposlovanje oseb z oviranostmi v Mestni upravi MOL, zavodih in drugih pravnih osebah, katerih ustanoviteljica je MOL.	Uresničevanje obveznosti kvotnega zaposlovanja oseb z oviranostmi, ki jo delodajalcem nalaga Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov.	trajna naloga	SMU in pravne osebe, katerih ustanoviteljica je MOL
Sodelovanje pri uresničevanju državnih programov aktivne politike zaposlovanja, s	Sofinanciranje programov aktivne politike zaposlovanja; prednostne skupine oseb za vključitev so določene v vsakoletnem javnem	trajna naloga	OZSV v sod. z ZRSZ

spodbudami za zaposlovanje težje zaposljivih oseb (med njimi tudi oseb z oviranostmi).	razpisu ZRSZ.		
--	---------------	--	--

**CILJ 6:
Zagotavljanje materialne varnosti.**

PRIORITETNE NALOGE	UKREPI	ROKI ZA IZVEDBO	NOSILCI
Zagotavljanje finančne podpore v primerih socialne ogroženosti.	Zagotavljanje sredstev za denarne pomoči iz občinskega proračuna na osnovi Odloka o denarni pomoči; denarne pomoči MOL so namenjene občankam in občanom, ki so brez lastnega dohodka ali pa z njim ne dosegajo minimalnega dohodka za posameznega družinskega člana po Zakonu o socialnem varstvu, pa tudi tistim, ki do 30% presegajo minimalni dohodek.	trajna naloga	OZSV

**CILJ 7:
Učinkovita skrb za zdravje.**

PRIORITETNE NALOGE	UKREPI	ROKI ZA IZVEDBO	NOSILCI
Zagotavljanje zdravstvene in lekarniške dejavnosti v skladu z zakonodajo.	Zagotavljanje dostopnega zdravstvenega varstva na primarni ravni in lekarniške dejavnosti.	trajna naloga	ZDL, LL in koncesionarji
Osveščanje zdravstvenih delavk in delavcev o potrebah in ustreznih pristopih v obravnavi oseb z oviranostmi.	Projekti/ programi osveščanja in informiranja zdravstvenih delavk in delavcev. Spodbujanje zdravstvenih delavk in delavcev za sporazumevanje v slovenskem znakovnem jeziku (dodatna stimulacija).	trajna naloga	ZDL, LL in koncesionarji

**CILJ 8:
Spodbujanje in zagotavljanje pravice do osebne integritete in družinskega življenja.**

PRIORITETNE NALOGE	UKREPI	ROKI ZA IZVEDBO	NOSILCI
Preprečevanje zlorab oseb z oviranostmi.	Osveščanje predstavnikov pristojnih organov za prepoznavanje možnih zlorab oseb z oviranostmi in ukrepanje ob ugotovljenih primerih zlorab (na primer prisilno beračenje).	trajna naloga	MR v sod. s policijo

CILJ 9:

Udejstvovanje in vključevanje v kulturne dejavnosti.

PRIORITETNE NALOGE	UKREPI	ROKI ZA IZVEDBO	NOSILCI
Zagotavljanje ustrezne tehnične in druge opreme v prostorih mesta, kjer potekajo kulturne dejavnosti, z namenom zagotavljanja enake dostopnosti do kulturnih dobrin.	V muzejih se zagotovi naprave za slušne opise eksponatov, omogoči se ogled eksponatov s tipanjem, opise posameznih eksponatov se pripravi v večji pisavi in v brajici, pri ogledih se zagotovi individualno spremstvo in tolmačenje.	trajna naloga	OK
	Arhitekturno nedostopna gledališča se opremi z dvigali (prilagoditve predvidene v Mestnem gledališču ljubljanskem in Lutkovnem gledališču Ljubljana).	2009	OK
Spodbujanje aktivnega udejstvovanja oseb z oviranostmi v kulturnih dejavnostih (ustvarjalne delavnice, samostojno umetniško ustvarjanje).	Javni razpis za sofinanciranje kulturno umetniških projektov.	trajna naloga	OK
	Zagotavljanje prostora za razstave umetniških izdelkov v informacijski pisarni MOL za osebe s posebnimi potrebami.	trajna naloga	INFOP, SMU

CILJ 10:

Udejstvovanje in vključevanje v športne in rekreacijske dejavnosti.

PRIORITETNE NALOGE	UKREPI	ROKI ZA IZVEDBO	NOSILCI
Zagotavljanje dostopnosti objektov, v katerih potekajo športne in rekreacijske dejavnosti.	Prilagoditev dostopov in notranjosti športnih objektov (dostop do sanitarij) za varno rekreacijsko vadbo ter ogled športnih prireditev (informacije za osebe z okvarami sluha) v okviru investicijskih vzdrževanj in pri novogradnjah.	trajna naloga	OŠ, SRPI

CILJ 11:

Vključevanje v oblikovanje politike in načrtovanje ukrepov občine za polno vključenost oseb z oviranostmi.

PRIORITETNE NALOGE	UKREPI	ROKI ZA IZVEDBO	NOSILCI
Spodbujanje in zagotavljanje sodelovanja pri pripravi področnih strategij in akcijskih načrtov.	Zagotavljanje možnosti sodelovanja v fokus skupinah, delovnih skupinah, pri razgrnitvi prostorskih načrtov, ipd.	trajna naloga	Organi MU MOL

**CILJ 12:
Delovanje invalidskih organizacij v občini.**

PRIORITETNE NALOGE	UKREPI	ROKI ZA IZVEDBO	NOSILCI
Spodbujanje izvajanja kvalitetnih programov pomoči in podpore za osebe z oviranostmi pri vključevanju v vsakdanje življenje.	Sofinanciranje programov organizacij, ki izvajajo programe na območju MOL oziroma za občanke in občane MOL preko javnih razpisov za področje socialnega varstva in varovanja zdravja.	trajna naloga	OZSV
	Sofinanciranje programov organizacij, ki izvajajo programe na območju MOL oziroma za občanke in občane MOL preko javnih razpisov s področja športa.	trajna naloga	OŠ

**CILJ 13:
Redno spremljanje posebnih potreb oseb z oviranostmi na območju MOL.**

PRIORITETNE NALOGE	UKREPI	ROKI ZA IZVEDBO	NOSILCI
Raziskave o položaju in ključnih potrebah oseb z oviranostmi.	Javna naročila za izvedbo raziskovalnih projektov.	trajna naloga	SRPI

Številka: 141-1/2007-81
Ljubljana, dne 24. 11. 2008

Ž U P A N
Mestne občine Ljubljana
Zoran JANKOVIC

P R I L O G I

PRILOGA 1:

PROSTORI ČETRTHNIH SKUPNOSTI MESTNE OBČINE LJUBLJANA

Tabela 1: Stanje dostopnosti prostorov z ukrepi in roki za sanacijo arhitekturnih ovir

PRILOGA 2:

POSLOVNI PROSTORI MESTNE OBČINE LJUBLJANA, KI SO DANI V NAJEM

Tabela 2: Stanje dostopnosti prostorov z ukrepi in roki za sanacijo arhitekturnih ovir

PROSTORI ČETRTHNIH SKUPNOSTI MESTNE OBČINE LJUBLJANA

Tabela 1: Stanje dostopnosti prostorov z ukrepi in roki za sanacijo arhitekturnih ovir

ČETRTHNA SKUPNOST	LOKACIJA	OBSTOJEČE STANJE	SANACIJA ARHITEKTURNIH OVIR	ROK ZA IZVEDBO
ČRNUČE	Dunajska cesta 367	Dostop ni možen	Ureditev klančine ob vhodu v objekt za dostop do pritličja; do I. nadstropja ni možno.	2010
POSAVJE	Dunajska cesta 230	Dostop ni možen	Sedež ČS in pisarne SLS se selijo na Bratovševo ploščad 30.	2009
	Bratovševa ploščad 30	Dostop ni možen	Ureditev klančine s ploščadi.	2010
BEŽIGRAD	Vojkova cesta 1	Dostop ni možen	Ureditev klančine pri vhodu v objekt.	2010
CENTER	Štefanova ulica 9	Dostop ni možen	Naročilo prenosne klančine.	2009
JARŠE	Kvedrova cesta 32	Dostop ni možen	Rešitev bo možna v novih prostorov na novi lokaciji.	Dolgoročna naloga
MOSTE	Ob Ljubljani 36 a	Dostop je možen pri glavnem vhodu	Denacionalizacija, vrnjeno v naravi; potrebni so novi prostori.	Dolgoročna naloga
	Preglov trg 15	Dostop je možen	/	/
POLJE	Polje 12	Dostop ni možen	Ureditev montažne klančine pri vhodu v objekt za dostop do pritličja; do I. nadstropja ni možno.	2009
	Agrokombinatska cesta 2	Dostop ni možen	Naročilo prenosne klančine.	2009
SOSTRO	Cesta II. grupe odredov 43	Dostop ni možen	Ureditev klančine pri vhodu v objekt za dostop do pritličja; do I. nadstropja ni možno.	2010

GOLOVEC	Litijska cesta 38	Dostop ni možen	Rešitev ni možna.	/
RUDNIK	Pot k ribniku 20	Dostop ni možen	Ureditev začasne montažne klančine pri vhodu v objekt.	2009
TRNOVO	Cesta dveh cesarjev 32	Dostop ni možen	Predviden je nakup novih poslovnih prostorov.	2010
VIČ	Tbilisijska ulica 22 a	Dostop je možen		/
ROŽNIK	Viška cesta 38	Dostop ni možen	Naročilo montažne klančine.	2009
ŠIŠKA	Kebetova ulica 1	Dostop ni možen	Naročilo montažne klančine.	2009
DRAVLJE	Draveljska ulica 44	Dostop je možen	do pritličja; do I. nadstropja ni možno.	/
ŠENTVID	Prušnikova ulica 106	Dostop ni možen	Rešitev bo možna z novimi prostori.	Dolgoročna naloga
ŠMARNNA GORA	Pločanska ulica 8	Dostop ni možen	Rešitev bo možna z novimi prostori.	Dolgoročna naloga
	Srednje Gameljne 50	Dostop ni možen	Ureditev montažne klančine pri vhodu v objekt za dostop do pritličja; do I. nadstropja ni možno.	2009
DRUGI PROSTORI ČETRTHNIH SKUPNOSTI (namenjeni izvajanju dejavnosti društev z območja četrtne skupnosti, kjer se prostori nahajajo in kjer so tudi volišča)				
ČS Črnuče	Zajčeva pot 34	Dostop ni možen	Naročilo montažne klančine za dostop do pritličja; do I. nadstropja ni možno.	2010
ČS Bežigrad	Vojkova cesta 73*	Dostop je možen	Ureditev klančine za dostop do pritličja. Z naročilom prenosne klančine možen dostop do dvorane, do pisarn dostop ni možen. Rešitev ni možna.	2013
	Vojkova cesta 87*	Dostop je možen		
ČS Center	Dunajska cesta 101*	Dostop je možen	Naročilo prenosne klančine.	2010
	Staničeva ulica 41*	Dostop ni možen		
	Belokranjska ulica 6	Dostop ni možen		
	Smoletova ulica 16	Dostop ni možen		
ČS Center	Trubarjeva cesta 24*	Dostop ni možen	Naročilo prenosne klančine.	2010
	Zarnikova ulica 3*	Dostop je možen		
	Rozmanova ulica 12*	Dostop ni možen		
	Prijateljeva ulica 2*	Dostop je možen		
	Grablovičeva ulica 28*	Dostop ni možen		
	Kotnikova ulica 2	Dostop je možen		

Akcijski načrt za izenačevanje in uresničevanje enakih možnosti oseb z oviranostmi v MOL za obdobje od 2008 do 2010

	Kolodvorska ulica 6	Dostop je možen		
ČS Jarše	Perčeva ulica 22	Dostop je možen	/	/
ČS Moste	Zaloška cesta 61	Dostop ni možen	Prostori v kleti objekta KD Španski borci.	
ČS Polje	Zadobrovska cesta 88* Kašeljska cesta 95* Podgrajska cesta b.š.*	Dostop ni možen Dostop ni možen Dostop je možen	Ureditev dostopa ni možna. Ureditev dostopa ni možna.	/ /
ČS Sostro	Podlipoglav 19*	Dostop je možen	/	/
ČS Golovec	Pot do šole 2 a* Bizoviška cesta 6*	Dostop ni možen Dostop ni možen	Ureditev klančine pri vhodu v objekt. Rešitev možna z izgradnjo novega objekta.	2010 Dolgoročna naloga
ČS Rudnik	Dolenjska cesta 115 a* Ižanska cesta 305*	Dostop je možen Dostop ni možen	Rešitev bo možna z izgradnjo novega objekta	2011
ČS Trnovo	Gerbičeva ulica 16	Dostop je možen	/	/
ČS Vič	Cesta na ključ 56 Teslova ulica 17	Dostop je možen Dostop ni možen	Rešitev ni možna.	/
ČS Rožnik	Brdnikova ulica 14	Dostop ni možen	Rešitev možna v sklopu celovite obnove objekta.	Po ureditvi lastninskih razmerij s solastnikom objekta
ČS Šiška	Ljubeljska ulica 19 a Ulica bratov Učakar 6* Jesenkova ulica 1 Gotska ulica 12 Vodnikova cesta 5*	Dostop ni možen Dostop ni možen Dostop ni možen Dostop ni možen Dostop ni možen	Ureditev montažne klančine pri vhodu v objekt. Rešitev ni možna. Rešitev ni možna. Rešitev ni možna. Rešitev ni možna.	2010 / / / /
ČS Dravlje	Dolniška cesta 18 Kamnogoriška cesta 39	Dostop ni možen Dostop je možen	Rešitev ni možna	/

ČS Šentvid	Prušnikova ulica 99* Kosijeva ulica 1* Na Gmajni 1*	Dostop je možen Dostop je možen Dostop je možen	V pritličje, v I. nadstropje ni možno.	
------------	---	---	--	--

*Opomba: z * označeni naslovi so tisti prostori Službe za lokalno samoupravo, ki so namenjeni delovanju društev in v katerih so tudi volišča.*

Pri predlaganih rešitvah je treba opozoriti, da je na nekaterih lokacijah z ureditvijo klančin (fiksni ali premični) možno zagotoviti dostop v objekt in do volišč (ki so v pritličju), dostop do pisarn v nadstropjih pa ponekod žal ni možen, ker gre za precej stare objekte z ozkimi stopnišči brez možnosti vgradnje dvigal.

POSLOVNI PROSTORI MESTNE OBČINE LJUBLJANA, KI SO DANI V NAJEM

Tabela 2: Stanje dostopnosti prostorov z ukrepi in roki za sanacijo arhitekturnih ovir

ŠT.	LOKACIJA	OBSTOJEČE STANJE	SANACIJA ARHITEKTURNIH OVIR	ROK ZA IZVEDBO
OBMOČJE A – GOSTINSKI LOKALI				
1.	Breg 2	Vhod v nivoju pločnika, širina vrat 90 cm. Sanitarije prenovljene, vendar dostopne samo v predprostor.	Sanacija WC boksa neizvedljiva zaradi minimalnih gabaritov razpoložljivega prostora.	/
2.	Breg 8	Višinska razlika 2 stopnic (35 cm) pred vhodom. Sanitarije locirane v medetaži.	Neracionalna sanacija.	/
3.	Mestni trg 17	Visok prag (8 cm) pred dovolj širokim vhodom. Sanitarije prenovljene, vendar nedostopne z invalidskim vozičkom.	Izgradnja kamnite klančine širine 1,2 m – dvostranska z vmesnim podestom v širini vhodnega portala (1,0 m klančina + 1,5 m podest + 1,0 m klančina).	2010
4.	Prečna ulica 7 (bivša picerija Napoli)	2 vhoda z višinsko razliko 25 cm in 40 cm. Lokal zaprt.	Urediti vhod v lokal na mestu manjše višinske razlike – klančina v naklonu 6 % je dolžine 4 m – ob objektu. Vgraditi vhodna vrata svetle širine 90 cm. Urediti sanitarije za osebe z oviranostmi v skladu s Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb (Uradni list RS, št. 97/03).	2010
5.	Stari trg 6 (Romeo)	Dostop s trga – diferenčne stopnice. Dostop z nabrežja – v nivoju (grob tlak). Vhod v lokal v nivoju zunanjega vrta; diferenčna stopnica v notranjem lokalu, nedostopne sanitarije z invalidskim vozičkom.	V lokalu urediti separe v nivoju. V obstoječem gabaritu je izvedljiva adaptacija moškega dela sanitarij - združen prostor.	2010

6.	Tavčarjeva ulica 8A (Sir Williams)	Stopnica pred vhodom, tri stopnice (50 cm) v predprostoru.	Neracionalna sanacija – omejen zunanji prostor za izgradnjo klančine.	/
7.	Trubarjeva cesta 7 (»Ajdovo zrno« - Satwa d.o.o.)	Samopostrežni lokal - višinska razlika pri dostopu (notranje diferenčne stopnice). Zunanja lesena terasa višine 10 cm.	Zaradi notranje višinske razlike cca. 50 cm je praktično neaktualno in neracionalno odstranjevati ovire.	/
OBMOČJE A – TRGOVSKI LOKALI				
8.	Breg 2	Pred vhodom visok prag (6 cm).	Izgradnja kamnite klančine širine 1,2 m – dvostranska klančina z vmesnim podestom v širini vhodnega portala (klančina 0,8 m + podest 1,5 m + klančina 0,8 m).	2010
9.	Breg 8	Pred vhodom visok prag (6 cm).	Enak opis sanacije kot zgoraj (Breg 2).	2010
10.	Breg 22	Pred vhodom visok prag (6 cm).	Enak opis sanacije kot zgoraj (Breg 2).	2010
11.	Cankarjeva cesta 8 (Lokal LU-JO, Vale-Novak)	3 stopnice pred vhodom (višinska razlika 40 cm).	Namestitev montažne ali izgradnja monolitne klančine s podestom, dolžina klančine 5 m, podest 1,5 m.	2010
12.	Cankarjevo nabrežje 1 (»Filipov dvorec«, »Sadjar - vrtnar« - zaprto)	Lokal »Filipov dvorec« z vhodom na vogalu objekta ima pri vhodu stopnico v višini 8 cm, preozka vhodna vrata in utesnjen vetrolov. Lokal, ki je izpraznjen, ima pri vhodu višinsko razliko 20 cm.	Ureditev širokega klančinskega platoja v naklonu 6 % (1,4 m). Vgradnja avtomatskih drsnih vrat sv. širine 90 cm, način odpiranja vrat omogoča uporabo obstoječega vetrolova. Pri drugem lokalu je izvedljiva izgradnja kamnite klančine 2,5 m + podest 1,5 m pred vrati.	2010
13.	Gospodsvetska cesta 4	2 stopnici pred vhodom (višinska razlika 25 cm), širina vrat ustreza. Lokal zaprt.	Namestitev montažne kovinske klančine – dolžina 3 m, podest pred vrati 1,5 m.	2009
14.	Gospodsvetska cesta 14 (Trgovina Lovec)	Pred vhodnimi vrati je prag oziroma stopnica v višini 8 cm. Širina vrat ustreza.	Namestitev montažne kovinske klančine po celotni širini vhodnega podesta.	2009
15.	Mestni trg 17	Isti lokal oziroma vhod kot gostinski lokal.	Način sanacije v postavki 3!	/
16.	Podhod Ajdovščina 1	Celotno območje lokalov v podhodu Ajdovščina je brez arhitekturnih ovir. Dostop je mogoč po klančini iz smeri Slovenske ceste ali po stopniščnem dvigalu. Lokali so dostopni v nivoju površine podhoda.	/	/

17.	Stari trg 30	Visok prag (6 cm) pred vhodom; notranje medetažne stopnice ter stopnišče brez dvigala.	Neracionalna sanacija	/
18.	Stritarjeva ulica 9	Dvojni prag (2 x 8 cm) pred sicer dovolj širokimi vhodnimi vrati.	Izgradnja dvostranske kamnite klančine širine 1,2 m s podestom v širini vhodnega portala: 2,0 m klančina + 1,5 m podest + 2,0 m klančina.	2010
19.	Trubarjeva cesta 7 (Medobčinsko društvo slepih)	4 zunanje stopnice pred vhodom (višinska razlika 70 cm).	Na razpoložljivem prostoru izgradnja monolitne klančine v naklonu 7 % (6,0 m + 1,5 m + 4,0 m + 1,5 m) z vmesnim in vhodnim podestom.	2010
20.	Vošnjakova ulica 4 (Sportina)	Trgovina Sportina: pred vhodom sta 2 stopnici – višinska razlika 30 cm. Vrata so avtomatska drsna, ustrezne širine.	Namestitev montažne kovinske klančine s podestom – dolžina 4m, podest 1,5 m.	2010
OBMOČJE A - UPRAVNI PROSTORI				
21.	Kersnikova ulica 6	Med drugim prostori DESUS-a: dostop do osebne dvigala je po 6ih medetažnih stopnicah.	Sanacija arhitekturne ovire je višje tehnične zahtevnosti – vgraditev namenskega stopniščnega dvigala za premostitev medetaže.	/
22.	Krekov trg 10	Dostop do notranjega atrija v nivoju trga.	Adaptacija objekta mora vključevati neoviran dostop in notranjo funkcionalnost.	/
23.	Mestni trg 27 (Zgodovinski arhiv Ljubljana)	Vhod v objekt je v nivoju pločnika – brez ovir, dostopna javna razstavna avla.	/	/
OBMOČJE B - GOSTINSKI LOKALI				
24.	Cesta 27. aprila 2A (Slaščičarna Čolnarna)	Stopnica pri dostopu do zunanje terase. Osebam na invalidskih vozičkih nedostopna WC kabina.	Namestitev lesene klančine (8% – 1,0 m). Povečati obstoječo WC kabino in namestiti širša vrata.	2009
25.	Resljeva cesta 7	Zaprto. Objekt brez osebne dvigala.	Neaktualno za sanacijo arhitekturnih ovir.	/
OBMOČJE B - UPRAVNI PROSTORI				
26.	Poljanska cesta 28	Dostop v objekt po klančini iz dvoriščne strani (nedokončano). Urejene sanitarije za uporabo z invalidskim vozičkom. Objekt brez dvigala.	Dokončati vhodni podest klančine in dodatno opremiti vhodna vrata.	2009

27.	Resljeva cesta 18 (Center za socialno delo Ljubljana Center)	2 stopnici (36 cm) pred vhodom, sanitarije za obiskovalce so v kleti - objekt s pisarnami po nadstropjih je brez osebnega dvigala.	Sanacija arhitekturnih ovir je tehnično prezahtevna in neracionalna zaradi nedostopnosti pisarn CSD.	/
28.	Trg mladinskih delovnih brigad 7	Dostop v objekt brez ovir, sicer pa vsebinsko neaktualne površine v lasti MOL (antene Mobitel, bankomat NLB).	/	/
29.	Zarnikova ulica 3	Dostop do vhoda, vhod in notranja funkcionalnost brez arhitekturnih ovir.	/	/

ANALIZA STANJA POLOŽAJA OSEB Z OVIRANOSTMI V MESTNI OBČINI LJUBLJANA

Avtorji in avtorice:

Člani in članice Delovne skupine za pripravo akcijskega načrta za pridobitev listine
»Občina po meri invalidov«:

Sašo Rink, Mestni svet Mestne občine Ljubljana

Anton Kastelic, Društvo invalidov Ljubljana Center

Mirjam Kanalec, Društvo paraplegikov Ljubljanske pokrajine

Tomaž Wraber, Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Ljubljana

Frida Planinc, Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana

Suzana Bohorič, Društvo Sožitje

Metka Knez, Društvo gluhoslepih Slovenije »DLAN«

mag. Jelka Škerjanc, Fakulteta za socialno delo

Mateja Toman, Društvo distrofikov Slovenije

mag. Alenka Žagar, Oddelek za zdravje in socialno varstvo Mestne uprave Mestne občine Ljubljana

Ivan Stanič, Oddelek za urejanje prostora Mestne uprave Mestne občine Ljubljana

Stanislav Vidmar, Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet Mestne uprave Mestne občine Ljubljana

in

Tilka Klančar, načelnica Oddelka za zdravje in socialno varstvo Mestne uprave Mestne občine Ljubljana

mag. Tanja Skornšek Pleš, vodja Odseka za socialno varstvo Oddelka za zdravje in socialno varstvo Mestne uprave Mestne občine Ljubljana

Vanja Krmelj, koordinatorica projekta za pridobitev listine »Občina po meri invalidov« pri Oddelku za zdravje in socialno varstvo Mestne uprave Mestne občine Ljubljana

Ljubljana 2008

KAZALO:

Uvod	3
1. Osveščanje in informiranje javnosti o problematiki oseb z oviranostmi	4
2. Rehabilitacijski programi.....	5
3. Strokovno – podporne storitve in programi	5
4. Dostopnost grajenega okolja, informacij in prevozov	8
5. Vzgoja in izobraževanje.....	12
6. Delo in zaposlitev	15
7. Materialna in socialna varnost	17
8. Skrb za zdravje.....	18
9. Družinsko življenje in spoštovanje osebne integritete.....	19
10. Kultura	19
11. Šport in rekreacija.....	19
12. Vera in duhovna oskrba.....	20
13. Vključevanje oseb z oviranostmi v oblikovanje politike in načrtovanje ukrepov občine za polno vključenost oseb z oviranostmi	20
14. Akti občine, ki urejajo vprašanja za uresničevanje pravic oseb z oviranostmi	21
15. Vpogled občine v delovanje posameznih izvajalcev na področju invalidskega varstva	21
16. Materialna, finančna in vsebinska podpora delovanju invalidskih organizacij in posvetovanje pri odločanju o invalidskih zadevah	22
17. Usposabljanje strokovnega kadra za komuniciranje in neposredno delo z osebami z oviranostmi	22
18. Spremljanje in ugotavljanje učinkov sprejetih ukrepov za osebe z oviranostmi	22
19. Mednarodno sodelovanje občine in invalidskih organizacij v občini na področju invalidskega varstva	23
Viri	25

Uvod

Analiza stanja položaja oseb z oviranostmi v Mestni občini Ljubljana je bila pripravljena v okviru projekta »Listina občina po meri invalidov« (v nadaljevanju: projekt LOMI), h kateremu je na pobudo Društva invalidov Ljubljana Center, leta 2007, pristopila Mestna občina Ljubljana (v nadaljevanju: MOL).

Nosilec projekta, v okviru katerega poteka podeljevanje omenjene listine v Sloveniji, je Zveza delovnih invalidov Slovenije (ZDIS). Postopke in kriterije ter potrebne dokumente (med drugim tudi analizo stanja) za vključitev posamezne občine v projekt in podelitev omenjene listine je ZDIS opredelila v Pravilniku o podelitvi listine »Občina po meri invalidov« (sprejel Upravni odbor ZDIS, junija 2003).

Analizo ocene stanja je na osnovi Standardnih pravil OZN o izenačevanju možnosti invalidov (Resolucija 48/96, 20. 12. 1993) pripravila delovna skupina s predstavniki in predstavnicami invalidskih organizacij, Fakultete za socialno delo in Mestne občine Ljubljana. V delovno skupino so bili s sklepom župana MOL, št. 024-29/08-2 z dne 5. 5. 2008, imenovani oziroma imenovane:

- za vodjo:

Sašo Rink, član Mestnega sveta MOL

- za člane in članice:

Anton Kastelic, Društvo invalidov Ljubljana Center

Mirjam Kanalec, Društvo paraplegikov Ljubljanske pokrajine

Tomaž Wraber, Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Ljubljana

Frida Planinc, Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana

Suzana Bohorič, Društvo Sožitje

Metka Knez, Društvo gluhoslepih Slovenije »DLAN«

mag. Jelka Škerjanc, UL - Fakulteta za socialno delo

Mateja Toman, Društvo distrofikov Slovenije

Alenka Žagar, MOL – Oddelek za zdravje in socialno varstvo MOL

Ivan Stanič, MOL – Oddelek za urejanje prostora MOL

Stanislav Vidmar, MOL – Oddelek za gospodarske dejavnosti in promet MOL

- za tehnično-administrativne naloge:

Vanja Krmelj, koordinatorica projekta LOMI pri MOL

V analizi stanja položaja oseb z oviranostmi v MOL in drugih dokumentih, nastalih v okviru projekta LOMI, je namesto termina *invalidnost* v uporabi termin *oviranost*, ki je na osebni ravni manj označujoč. Namesto osebnih pomanjkljivosti, ki jih poudarja izraz invalidnost, je pri izbranem izrazu v ospredju predvsem stanje oviranosti, do katerega pride v odnosu med posameznico oziroma posameznikom in njenim oziroma njegovim socialnim in fizičnim okoljem. Poleg tega so, z izbranim terminom, v zaveze MOL k iskanju vključujočih rešitev in zagotavljanje enakih možnosti za vse občanke in občane, vključene tudi osebe, ki na podlagi slovenske zakonodaje nimajo statusa invalida, a se v vsakdanjem življenju prav tako soočajo s številnimi ovirami (na primer gluhi, kronični bolniki).

1. Osveščanje in informiranje javnosti o problematiki oseb z oviranostmi

Informiranje in osveščanje o problematiki oseb z oviranostmi v MOL v največji meri poteka preko invalidskih organizacij, v katere se prostovoljno združujejo interesno povezane osebe z oviranostmi ter njihovi zakoniti zastopniki in zastopnice. Ena od temeljnih nalog invalidskih organizacij, ki jih določa 10. člen Zakona o invalidskih organizacijah (Uradni list RS, št. 108/02) je tudi: »...ugotavljanje interesov in zagovarjanje potreb invalidov na vseh področjih, ki zadevajo življenje invalidov, prispevanje k osveščanju javnosti in vpliv na spremembe v prid invalidom«.

Na območju MOL deluje vsaj 20 nevladnih organizacij, ki v okviru svojih programov izvajajo aktivnosti osveščanja in informiranja oseb z oviranostmi ter širše javnosti. Preko internih glasil, obvestil in spletnih strani organizacij ter individualno, v okviru svetovalnih in informativnih razgovorov, so vsem zainteresiranim dostopne informacije o dejavnostih in programih ter strokovnih in teoretičnih izhodiščih dela posameznih invalidskih organizacij, informacije o veljavnih predpisih s področja invalidskega varstva ter o vsebini in postopkih uveljavljanja pravic, informacije o zdravstveni obravnavi, tehničnih pripomočkih, podpornih storitvah na različnih ravneh ter izsledki posameznih akcij in raziskovalnih projektov.

Promocijska in informativna gradiva, ki jih izdajajo društva in druge nevladne organizacije so na voljo na sedežih teh organizacij, na različnih predstavitvenih dogodkih in strokovnih srečanjih. Dostopna so tudi v informacijski pisarni MOL za osebe s posebnimi potrebami, kjer je invalidskim društvom oziroma njihovim članom in članicam sicer na voljo prostor za razstave umetniških del.

Invalidske organizacije so, bodisi samostojno, bodisi v sodelovanju s strokovnimi institucijami, založniki številnih strokovnih publikacij (na primer publikacije Zveze delovnih invalidov, izdane v sodelovanju z Inštitutom RS za rehabilitacijo). Osveščanju javnosti so namenjeni tudi različni medijsko podprti projekti in programi invalidskih organizacij, kot na primer televizijska oddaja »Prisluhnimo tišini«, »Spletna televizija« Zveze društev gluhih in naglušnih (na <http://video.zveza-gns.si/app/view.aspx>) in radijska oddaja »Odprta dlan« Združenja invalidov – Forum Slovenije.

Eden najbolj poznanih spletnih portalov, namenjen informiranju in osveščanju oseb z oviranostmi in širše javnosti v Sloveniji je Handy-world (<http://www.handyworld-si.com>); urednik in skrbnik portala je YHD - Društvo za kulturo in teorijo hendikepa). Ta ponuja informacije o možnostih in pravicah oseb z oviranostmi glede osebne asistencije, storitev s področij socialnega in zdravstvenega varstva, izobraževanja, zaposlovanja, prostega časa. Redno so dostopna obvestila o aktualnih družbeno političnih dogodkih, ki posredno ali neposredno zadevajo osebe z oviranostmi, informacije o dostopnosti, o tehnoloških novostih in drugih zanimivostih. Na nabor informacij in obvestil lahko uporabniki in uporabnice spletnega portala neposredno podajajo svoje komentarje in mnenja ter tako vplivajo na njegovo vsebino.

Predstavniki in predstavnice invalidskih organizacij si želijo, da bi bila na področju osveščanja javnosti o pravicah in potrebah oseb z oviranostmi bolj aktivna tudi lokalna skupnost. Trenutno je uporabnikom in uporabnicam vozičkov, na spletni strani <http://ljubljana.dostopnost.si>, na voljo testna verzija interaktivne karte

dostopnosti Ljubljane, ocena dostopnosti določenih muzejev in javnih stavb ter karta parkirišč, namenjenih osebam z oviranostmi (več pod točko 4). Prispevki s področja oviranosti se občasno objavljajo v tiskanih medijih MOL. Z namenom zgodnjega osveščanja in sprejemanja drugačnosti kot ene temeljnih življenjskih naravnosti, MOL sofinancira tudi projekte osveščanja v vzgojno izobraževalnih programih (na primer projekt Bontonček, YHD - Društva za kulturo in teorijo hendikepa).

V sodelovanju s Svetom za odpravljanje arhitekturnih in komunikacijskih ovir (podrobnejša predstavitev Sveta sledi pod točko 4) namerava MOL v prihodnje vzpostaviti posebno spletno povezavo (dostopna bo z uradne spletne strani MOL), ki bo namenjena izključno tematiki oviranosti.

2. Rehabilitacijski programi

Na območju MOL programe medicinske rehabilitacije izvaja Inštitut Republike Slovenije za rehabilitacijo (Soča), ki je nacionalni zdravstveni zavod za celovito rehabilitacijo oseb s prizadetostjo gibalnih funkcij in delovnih zmožnosti. Inštitut izvaja dejavnosti in skrbi za uravnotežen razvoj vseh zdravstvenih in ne zdravstvenih strok, povezanih z rehabilitacijo oseb z gibalnimi oviranostmi.

Medicinsko rehabilitacijo na območju mesta Ljubljana zagotavljajo še Univerzitetni klinični center Ljubljana, kjer je bolnicam in bolnikom zagotovljena medicinska rehabilitacijska obravnava v času hospitalizacije in kasneje, če potrebujejo dodatno ambulantno oskrbo ter javne zdravstvene službe na primarni ravni. Osrednji izvajalec zdravstvene dejavnosti na primarni ravni v MOL je Zdravstveni dom Ljubljana (ZDL), rehabilitacijsko dejavnost pa izvajajo tudi koncesionarji (fizioterapija).

Vse bolj občutna težava, o kateri poročajo uporabniki in uporabnice programov rehabilitacije, je krčenje časovnega obsega oziroma trajanja teh programov. S težavami se soočajo tudi posamezniki in posameznice, ki se po zaključku rehabilitacije vračajo v domače okolje. Primanjkuje namreč programov osebne asistencije, ki bi posameznikom in posameznicam v vsakdanjem življenju nudili specifične storitve, spremljanje in podporo za neodvisno življenje. Enega redkih programov osebne asistencije izvaja YHD – Društvo za kulturo in teorijo hendikepa, ki glede na individualne potrebe, nudi različen obseg storitev, od posameznih storitev, kot so prevozi do paketa storitev celodnevne osebne asistencije. Podobne programe izvajajo tudi Društvo distrofikov Slovenije, Združenje multiple skleroze Slovenije, Društvo študentov invalidov Slovenije in Zveza paraplegikov Slovenije. Po zaključku temeljne medicinske rehabilitacije so programi podpore v skupnosti oziroma v domačem okolju ključnega pomena za kvalitetno, samostojno in neodvisno življenje oseb z oviranostmi.

3. Strokovno – podporne storitve in programi

Strokovno - podporne storitve, ki jih izvajajo nevladne organizacije v okviru svojih programov, krepijo in omogočajo aktivno vključevanje oseb z oviranostmi v vsakdanje življenje. Med strokovno – podporne storitve nevladnih organizacij štejemo informiranje in osveščanje, pomoč na domu in osebno asistenco, psihosocialno

podporo in svetovanje, pridobivanje in razporejanje sredstev za neposredno materialno pomoč posameznikom in posameznicam (na primer v socialni stiski ali ob nakupu dragih medicinskih tehničnih pripomočkov), pravno svetovanje, zagovorništvo, podpora pri medicinski in zaposlitveni rehabilitaciji ter izobraževanju, storitve prevozov, rekreacijo in športne aktivnosti, družabništvo in organizacijo letovanj.

Pri zagotavljanju navedenih storitev se izvajalci soočajo s težavami kot so pomanjkanje sredstev, nedostopnost objektov in neustrezna ureditev prostorov, v katerih se izvajajo storitve oziroma potekajo programi, pomanjkljiva usposobljenost izvajalk in izvajalcev ter nemotiviranost uporabnikov in uporabnic.

V skupini raznovrstnih programov za osebe z oviranostmi, ki jih izvajajo nevladne organizacije z območja MOL, primanjkuje predvsem programov za osebe s sočasno okvaro sluha in vida. Institucionalno varstvo je relativno dobro razvito in po mnenju predstavnikov in predstavnic nevladnih organizacij nudi boljše strokovno - podporne storitve kot jih je mogoče zagotoviti osebam v domači oskrbi. Nevladne organizacije poročajo o pomanjkanju institucionalne oskrbe predvsem za osebe z najtežjimi oblikami oviranosti.

Določen obseg podpornih storitev za osebe z oviranostmi zagotavlja tudi Mestna uprava MOL. V okviru informacijske pisarne za osebe s posebnimi potrebami so vsem meščanom in meščankam na enem mestu (arhitekturno in komunikacijsko) dostopne storitve sprejemne pisarne in vložišča Mestne uprave MOL, poleg tega je mogoče na istem mestu, brez provizije, plačati tudi položnice za storitve javnih podjetij Energetika Ljubljana, Vodovod-Kanalizacija in Snaga (podrobnejši opis pod točko 10).

MOL namenja posebno pozornost stanovanjski oskrbi oseb z oviranostmi (na osnovi Stanovanjskega zakona, Uradni list RS, št. 69/03, 57/08). V vsakoletni stanovanjski program so vključeni posebni stanovanjski projekti, od zagotavljanja neprofitnih najemnih stanovanj in bivalnih enot za osebe z oviranostmi do stanovanjskih stavb za posebne namene institucionalnega varstva, namenskih stanovanj ter oskrbovanih stanovanj.

Javni stanovanjski sklad MOL, ki skrbi za izvajanje stanovanjske politike v MOL, spremlja stanje na tem področju in na podlagi ugotovljenih potreb ter v okviru možnosti skrbi za zagotavljanje stanovanj in stanovanjskih stavb, prilagojenih potrebam oseb z različnimi vrstami oviranosti. V okviru vsakoletnih javnih razpisov za oddajo neprofitnih stanovanj v najem je vedno razpisano določeno število stanovanj, namenjenih osebam, ki so trajno vezane na uporabo invalidskega vozička in stanovanj, prilagojenih osebam s senzornimi okvarami. Ob spremljanju števila prijav oseb z oviranostmi na razpise za neprofitna najemna stanovanja pri Javnem stanovanjskem skladu MOL ugotavljajo, da so v zadnjem obdobju z dodelitvijo stanovanj skoraj v celoti pokrite potrebe po stanovanjih, prilagojenih za gibalno ovirane osebe in več kot v polovici po stanovanjih, prilagojenih osebam s senzornimi okvarami.

Preko javnih razpisov oddaja Javni stanovanjski sklad MOL tudi prilagojena stanovanja in stanovanjske stavbe za posebne namene nevladnim organizacijam, ki

izvajajo programe stanovanjskih skupin za osebe z oviranostmi. Na predlog Javnega stanovanjskega sklada MOL je Mestni svet MOL sprejel sklep, s katerim se uporabnicam in uporabnikom, ki prebivajo v teh stanovanjih, omogoči subvencionirana neprofitna najemnina. Možnost najema prostorov MOL za izvajanje ostalih programov in aktivnosti imajo tudi druga društva z območja MOL.

Obsežne so tudi aktivnosti MOL na področju zagotavljanja socialnega varstva za občanke in občane. MOL po Zakonu o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07-UPB2, 23/07 popr., 41/07 popr.) do/plačuje bivanje v stanovanjskih skupinah, bivalnih enotah in drugih oblikah institucionalnega varstva (če se izvaja kot javna služba) za tiste, ki storitve ne morejo plačati sami.

V skladu z zakonsko obvezo MOL oziroma Zavod za oskrbo na domu (ZOD, Ambrožev trg 7, Ljubljana), katerega ustanoviteljica je MOL, zagotavlja izvajanje socialno varstvene storitve pomoč na domu. Storitve je namenjena ljudem nad 65 letom starosti in osebam z oviranostmi, obsega pa pomoč pri vzdrževanju osebne higiene, gospodinjsko pomoč in pomoč pri ohranjanju socialnih stikov.

V skladu z Zakonom o socialnem varstvu MOL financira pravico do izbire družinskega pomočnika oziroma pomočnice, ki pripada polnoletni osebi s težko oviro v duševnem razvoju ali polnoletni težko gibalno ovirani osebi, ki potrebuje pomoč pri opravljanju osnovnih življenjskih potreb.

Izven zakonskih obveznosti izvaja MOL redne javne razpise za sofinanciranje različnih programov nevladnih organizacij, ki ljudem z oviranostmi nudijo psihosocialno pomoč in podporo ter omogočajo njihovo aktivno vključevanje v vsakdanje življenje.

Na območju MOL delujejo tudi javni socialno - varstveni zavodi, katerih ustanoviteljica je država, strokovno - podporne storitve, ki jih izvajajo, pa določa Zakon o socialnem varstvu:

- Centri za socialno delo izvajajo: socialno – varstvene storitve (socialna preventiva, prva socialna pomoč, osebna pomoč, pomoč družini za dom in na področjih izven MOL pomoč družini na domu), javna pooblastila (zakonska zveza, razmerja med starši in otroki, posvojitve, rejništvo, skrbništvo, delo z mladostniki, varstvo otrok s posebnimi potrebami, socialno varstvo starejših občanov in občank), denarni transferji (denarne socialne pomoči in oprostitve pri plačilih socialno varstvenih storitev), družinski prejemki (starševski dodatek, pomoč ob rojstvu otroka, otroški dodatek, dodatek za veliko družino, dodatek za nego otroka, delno izplačilo za izgubljeni dohodek), starševsko varstvo (starševsko nadomestilo, plačilo prispevkov za čas krajšega delovnega časa, pravica staršev do plačila prispevkov za socialno varnost zaradi starševstva). Na območju MOL deluje pet centrov za socialno delo (CSD), in sicer: CSD Ljubljana - Bežigrad, CSD Ljubljana - Center, CSD Ljubljana - Moste polje, CSD Ljubljana - Šiška in CSD Ljubljana - Vič Rudnik.
- Domovi za starejše občane in občanke izvajajo storitev institucionalnega varstva starejših. Nekateri omogočajo tudi nastanitve mlajših oseb z oviranostmi (na primer Dom starejših občanov Ljubljana Bežigrad), kaže pa se

potreba po oddelkih za osebe z okvarami sluha. Na območju MOL trenutno deluje šest domov za starejše občane in občanke, s skupno 1.911 posteljnimi kapacitetami, in sicer: Dom starejših občanov Ljubljana Bežigrad, Dom upokojencev Center, Tabor - Poljane (2 lokaciji), Dom starejših občanov Ljubljana Moste – Polje, Dom starejših občanov Ljubljana – Šiška, Dom starejših občanov Ljubljana Vič - Rudnik (2 lokaciji), Dom starejših občanov Fužine.

- Varstveno delovni centri (VDC) opravljajo naloge vodenja in varstva ter organiziranja zaposlitev pod posebnimi pogoji za odrasle osebe z intelektualnimi oviranostmi. Na območju MOL delujejo samostojni socialno – varstveni zavod VDC Tončke Hočevar (7 lokacij) in koncesionarji: Podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov Želva d. o. o. (v Ljubljani 4 lokacije), Zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije (v Ljubljani 3 lokacije), Zavod Zarja (3 lokacije) in Delovni in zaposlitveni center Janeza Levca.

Za podeljevanje koncesij za opravljanje socialno - varstvenih storitev (razen storitve pomoč na domu) ter dovoljenj za delo (zasebniki) na področju socialnega varstva je pristojno Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ). Po Zakonu o invalidskih organizacijah (Uradni list RS, št. 108/02) je MDDSZ pristojno tudi za podeljevanje statusa invalidske organizacije, ki organizacijam, izvajalkam programov, omogoča kandiduro za sredstva Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij (FIHO). Poleg navedenega MDDSZ, na osnovi letnih javnih razpisov, sofinancira socialno varstvene programe, namenjene osebam z različnimi oblikami oviranosti, katerih izvajalke so večinoma nevladne organizacije, tudi z območja MOL.

4. Dostopnost grajenega okolja, informacij in prevozov

»Pravica do dostopnega grajenega okolja in informacij ter komunikacij v Republiki Sloveniji temelji na ustavi, ki določa, da ima vsakdo pravico, da se prosto giblje in si izbira prebivališče, da ima pravico do zbiranja ter svobodnega združevanja z drugimi, da ima vsakdo pravico do zdravega življenjskega okolja in da država ustvarja možnosti, da si državljani lahko pridobijo primerno stanovanje« (Akcijski program za invalide 2007 – 2013, Vlada RS 2006, str. 8, na: <http://www.mddsz.gov.si>).

Eden ključnih nacionalnih dokumentov s področja urejanja dostopnosti okolja in informacij je strategija »Dostopna Slovenija« oziroma Nacionalne usmeritve za izboljšanje dostopnosti grajenega okolja, informacij in komunikacij za invalide (Uradni list RS, št. 113/05). Cilji, opredeljeni v strategiji, imajo pravno podlago v številnih, že sprejetih zakonih Republike Slovenije (kot na primer s področja urejanja prostora, gradnje objektov, dostopnosti stanovanj, dostopnosti delovnega okolja in opreme, letalskega in cestnega prometa, elektronskih komunikacij). Namen strategije oziroma predlaganih ukrepov je »ustvariti okolje, ki bo prijazno in prijetno za življenje in delo vseh ljudi, urediti dostopnost do dela, do znanja, informacij, ustvarjati enake možnosti do enakih življenjskih priložnosti za invalide in neinvalidne oziroma ljudi s posebnimi potrebami, zagotavljati tehnično podporo tistim, ki jo potrebujejo za uspešno vključitev v življenje in delo« (MDDSZ, Služba za odnose z javnostmi, na: <http://www.mddsz.gov.si/>).

Temeljni zakon s področja urejanja dostopnosti grajenega okolja je Zakon o graditvi objektov (Uradni list RS, 102/04 - UPB1, 14/05 popr.), ki od dopolnitve leta 2004 predvideva kazen za kršitelje členov o dostopnosti. V veljavi je tudi Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb (Uradni list RS, št. 97/03), katerega vsebina je problematična v točkah, kjer dobesedno oži določila zakona, po drugi strani pa se ne dotika uporabe javnih objektov oziroma stavb (višine pultov, nadzornih plošč v dvigalu, opozorilnih oznak).

Razmere glede dostopnosti grajenega okolja, informacij in prevozov v MOL se po mnenju predstavnikov in predstavnic invalidskih organizacij izboljšujejo, še vedno pa posameznike in posameznice pestijo številne težave, ki se rešujejo postopoma.

Na javnih površinah so pogoste ovire, ki onemogočajo prosto gibanje (smetnjaki, cvetlična korita, reklamni panoji, ipd.). Nemalokrat gre v teh primerih za kršitve določil občinskih odlokov (postavljanje ovir na javnih površinah brez dovoljenja MOL).

V mestu je še vedno preveč avtobusov s previsokimi stopnicami, premalo je primernih javnih sanitarij in parkirišč za osebe z oviranostmi. Veliko oviro predstavljajo tudi pomanjkljive prilagoditve in okvare raznih tehničnih pripomočkov, ki osebam z oviranostmi omogočajo nemoteno gibanje po javnih površinah in dostopnost javnih prevozov (pokvarjene zvočne tipke na semaforjih, pretihi ali izklopljeni zvočni napovedniki avtobusnih postaj na avtobusih mestnega potniškega prometa, zbledele in nepopolne talne oznake, ipd.).

Od skupno 202 avtobusov, ki vozijo na linijah mestnega potniškega prometa, je 53 avtobusov opremljenih z mehanskimi pomičnimi klančinami, 139 je nizkopodnih, na 155 avtobusih pa o nameščeni zvočni napovedniki postaj za osebe z okvarami vida. (stanje junija 2008). Na avtobusih, ki vozijo po spremenjenih vozniških linijah zvočni napovedniki postaj trenutno ne delujejo. Zvočni zapisi za potek novih linij so trenutno v pripravi, v avtobusih pa bodo v uporabi predvidoma od meseca septembra 2008 dalje.

Stare avtobuse, ki so še v uporabi ter so iz vidika dostopnosti neustrezno in pomanjkljivo opremljeni, bodo sčasoma nadomestili novi. Avgusta 2008 je na primer na linijah mestnega potniškega prometa začelo voziti 12 novih avtobusov.

Na spletni povezavi <http://bus.talktrack.com/> je z vpisom avtobusnega postajališča in zelene številke proge mogoče pridobiti podatek o tem, ob kateri uri bo določen avtobus prispel na zeleno postajališče. Pri tem se izpišejo naslednji trije prihodi od ure vnosa podatkov, za vsako od smeri, pri čemer so prihodi nizkopodnih avtobusov posebej označeni.

Informacije o prihodih avtobusov mestnega potniškega prometa za osebe z oviranostmi so na voljo tudi na posebni telefonski številki in preko SMS sporočil. Uporabniki in uporabnice vozičkov lahko na primer izvedo kdaj in kje ustavi njim dostopen avtobus. Sicer pa v praksi, zaradi strahu pred neprilagojeno vožnjo, žal malo gibalno oviranih uporablja storitve mestnega potniškega prometa. Iz poročila, objavljenega v glasilu Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine, o preizkusu vožnje, na katerega so se 28. maja 2008 podali nekateri člani in članice omenjenega društva

skupaj s študentkami Visoke šole za zdravstvo, je razvidno, da vožnja v večini primerov ni bila primerna in prilagojena uporabnikom in uporabnicam vozil (Izziv, let. VIII., št. 14/2008, str. 19).

Storitve prevozov gibalno oviranih oseb z vozili, prirejenimi za prevoz oseb na invalidskih vozilih, izvajajo tudi nekatere invalidske organizacije.

Osebe z okvarami sluha poročajo o ovirah pri dostopnosti informacij slovenskih medijev. Ti namreč ne upoštevajo dosledno Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika (Uradni list RS, št. 96/02), ki osebam z okvarami sluha zagotavlja pravico do uporabe znakovnega jezika, pravico do obveščenosti v prilagojenih tehnikah ter obseg in način uveljavljanja pravice do tolmača ali tolmačke za znakovni jezik. Ena aktualnejših problematik mladih z okvarami sluha, o kateri je zaslediti tudi prispevke v medijih, je neustrezno urejena dostopnost študija oziroma podajanja snovi (predavanja) in študijske literature na fakultetah in visokošolskih zavodih.

Osrednjo vlogo na področju odpravljanja arhitekturnih in komunikacijskih ovir v MOL ima Svet za odpravljanje arhitekturnih in komunikacijskih ovir (v nadaljevanju: SOAKO), županovo posvetovalno telo, katerega naloge so: opozarjanje in dajanje pobud za odpravljanje arhitekturnih in komunikacijskih ovir ter preprečevanje nastajanja novih ovir in nefunkcionalnih rešitev, opozarjanje in dajanje pobud za urejanje prometne problematike, ki se tičejo oseb z oviranostmi, dajanje pobud za rešitev konkretnih problemov pristojnim organom, opozarjanje in informiranje javnosti o aktivnostih in problemih oseb z oviranostmi.

MOL zagotavlja sredstva za odpravo arhitekturnih ovir na javnih površinah in v upravnih stavbah MOL, za izvedbo pa poskrbijo pristojni oddelki Mestne uprave MOL. Prostore za potrebe četrtnih skupnosti zagotavlja in z njimi upravlja Služba za lokalno samoupravo (v skladu s Statutom MOL, Uradni list RS, št. 66/07).

Pomembna pridobitev za ljubljanske osnovne šole je stopniščni vzpenjalec, katerega nakup je leta 2002 sofinancirala MOL. Namenjen je gibalno oviranim učenkam in učencem z območja MOL in ga je, glede na potrebe, mogoče uporabljati na različnih lokacijah.

MOL je financirala tudi projekt »Interaktivna karta dostopnosti v Mestni občini Ljubljana« (nosilec projekta je Urbanistični inštitut RS), katerega namen je izdelava interaktivne spletne karte in standardizirane metodologije za pregledovanje javnih stavb in poti oziroma javnih površin. Dinamična zasnova karte omogoča številne funkcije: navigacija za gibalno ovirane ljudi, tiskanje, možna integracija v turistične portale, uporabnost pri prenovah grajenega okolja, kot osnova za vključevanje problematike dostopnosti v planske akte. Karta odraža dejansko stanje in je brez omejitev dostopna vsem zainteresiranim. Spletna stran s testno verzijo interaktivne karte Ljubljane je dostopna na povezavi <http://ljubljana.dostopnost.si>.

Po naročilu MOL so trenutno v izdelavi na Geodetskem inštitutu tudi taktilne oziroma reliefne karte Ljubljane (merilo 1:2500) za osebe z okvaro vida.

Leta 2006 je MOL financirala »Vodič po dostopnih urbanih površinah na območju MOL za funkcionalno ovirane ljudi«, ki ga je izdalo Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine.

Ker so osebe z oviranostmi pogosto uporabniki oziroma uporabnice zdravstvenih storitev, je vprašanje dostopnosti prostorov, v katerih potekajo zdravstvene dejavnosti, še posebej pomembno. V pristojnost MOL spadajo prostori, v katerih delujeta Zdravstveni dom Ljubljana in Lekarna Ljubljana, načelo dostopnosti prostorov za osebe z oviranostmi pa MOL uveljavlja tudi pri podeljevanju koncesij, v obliki enega od pogojev v javnem razpisu za podelitev koncesij za opravljanje javne službe na področju osnovne zdravstvene dejavnosti v MOL.

Glede arhitekturne dostopnosti prostorov, v katerih na območju MOL deluje Zdravstveni dom Ljubljana (ZDL), so bili, za potrebe te analize, pridobljeni sledeči podatki (stanje na dan 24. 6. 2008):

- ZDL, enota Bežigrad
 - Kržičeva 3: Dostop do glavnega vhoda v objekt je možen po pokritih zunanjih stopnicah in po pokriti dvižni ploščadi, dostop preko dvižne ploščadi je možen tudi do šolskega dispanzerja. V objektu je locirano dvigalo. Prilagojeni (dostopni) toaletni prostori so v kleti, pritličju in 1. nadstropju.
 - PE Črnuče, Primožičeva 2: V objekt je možen neposredni dostop iz parkirišča, dvigala ni. V pripravi je projektna dokumentacija, v kateri je predvidena vgradnja dvigala v objekt (izvedba je predvidena leta 2009). Toaletni prostori niso prilagojeni.
 - PE Mislejeva, Mislejeva 3 (ambulanta s posvetovalnico za osebe brez zdravstvenega zavarovanja): Dostop do objekta je možen preko zunanjih stopnic. Za uporabnike in uporabnice vozičkov dostop ni možen.

- ZDL, enota Center
 - Metelkova 9: V objektu so tri dvigala, dve osebni in eno bolnišnično. Dostop do glavnega vhoda je preko zunanjega stopnišča in pokrite dvižne ploščadi. Prilagojeni toaletni prostori so v pritličju, v II. in v V. nadstropju.
 - PE Aškerčeva, Aškerčeva 4 (dispanzer za zobozdravstveno varstvo šolskih otrok in mladine): Dostop do objekta je iz tlakovane zunanje ploščadi. V objektu je dostop do nadstropij možen le preko dvoramnega stopnišča.
 - PE Kotnikova, Kotnikova 36 (dispanzer za zobozdravstveno varstvo odraslih): Dostop v objekt je možen neposredno z ulice, v objektu so povezovalne stopnice v I. nadstropje. Za gibalno ovirane osebe je možen neposredni dostop iz garažne hiše, preko dvigala, v pritličje in I. nadstropje. Prilagojeni toaletni prostori so v I. nadstropju.

- ZDL, enota Moste – Polje
 - Prvomajska 5: Dostop v objekt je možen neposredno z ulice, preko dostopne ploščadi. V objektu je osebno dvigalo, prehod med traktom je izveden s klančino, dostop do otroškega dispanzerja je možen preko zunanje klančine. Prilagojeni toaletni prostori so v pritličju objekta.
 - PE Jarše, Kvedrova 20: Dostop v pritlični objekt je možen neposredno s parkirišča. Toaletni prostori niso prilagojeni.

- PE Polje, Cesta 30. avgusta 2: Dostop do glavnega vhoda v objekt je preko zunanega stopnišča in dostopne dvižne ploščadi (ni pokrita), preko dvižne ploščadi so dostopne tudi šolske ordinacije, otroški dispanzer pa neposredno iz zunanega platoja. Izdelan je projekt zunanje ureditve objekta, ki bi odpravil vse arhitekturne ovire, vendar je izdaja gradbenega dovoljenja ustavljena zaradi postopka denacionalizacije. V objektu ni dvigala. V pripravi je tudi projekt prenove pritličja (izvedba je predvidena leta 2009). Prilagojeni toaletni prostori so v pritličju objekta.
- PE Fužine, Preglov trg 14: Dostop do objekta je neposredno z zunanega platoja, v objektu je osebno dvigalo. Prilagojeni toaletni prostori so v pritličju objekta.
 - ZDL, enota Šentvid
 - Ob zdravstvenem domu 1: Dostop do objekta je neposredno z ulice, preko pokritega zunanega stopnišča. Dostopno je tudi preko zunanje klančine, ki je delno pokrita. V objektu je osebno dvigalo. Prilagojeni toaletni prostori so v pritličju objekta.
 - ZDL, enota Šiška
 - Derčeva 5: Dostop do objekta je neposredno s parkirišča, preko pokritega zunanega stopnišča in preko pokrite zunanje dvižne ploščadi. V objektu je osebno dvigalo. Prilagojeni toaletni prostori so v pritličju in v I. nadstropju objekta.
 - ZDL, enota Vič – Rudnik
 - Šestova 10: Dostop do objekta je neposredno iz uvoznega dela. V objektu je osebno dvigalo. Prilagojeni toaletni prostori so v kletnih prostorih, v pritličju in v I. nadstropju.
 - PE Rudnik, Rakovniška 4: Objekt ima ločena vhoda v kletni del in v pritlični del, oba sta neposredno iz ulice oziroma parkirišča. Prilagojeni toaletni prostori so v pritličju objekta.

Povečan obseg prilagoditev dostopnosti grajenega okolja in informacij je opazen tudi v zasebnem sektorju. Primer dobre prakse v Ljubljani je na primer eden od hipermarketov, kjer je nakupovalkam in nakupovalcem z okvarami vida (ter ostalim, ki potrebujejo tovrstno pomoč) na voljo pomočnik oziroma pomočnica za pomoč pri nakupovanju. Nekatera trgovska podjetja ponujajo tudi možnost nakupa preko spleta, kar je eden dobrih načinov za premostitev številnih gradbenih in komunikacijskih ovir.

5. Vzgoja in izobraževanje

Otroci s posebnimi potrebami imajo, tako kot vsi ostali, pravico do vzgoje in izobraževanja čim bližje domu. Za njihovo vključevanje v redne programe vrtcev in šol so predpisani posebni načini in oblike izvajanja vzgoje in izobraževanja, pri čemer so potrebne posebne prilagoditve prostorov, uporaba specifičnih pripomočkov, dodatna strokovna pomoč, stalni ali občasni spremljevalci/-ke, ipd. Obseg pomoči je odvisen od vrste in stopnje oviranosti posameznika oziroma posameznice.

Vključevanje otrok in mladostnikov/-ic s posebnimi potrebami v vrtce in osnovne šole poteka skladno z Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (Uradni list RS, št. 3/07 - UPB1). Ta ureja področje šolanja in izobraževanja mladih z oviranostmi v Republiki Sloveniji ter spodbuja in podpira njihovo integracijo v sistem rednega izobraževanja in v različne izobraževalne ustanove.

Obseg strokovne pomoči v okviru osnovnošolskega izobraževanja, ki jo po standardih in normativih ter odločbah o usmeritvi zagotavlja Ministrstvo za šolstvo in šport, je zelo majhen. Izvajajo jo strokovne delavke in delavci posameznih osnovnih šol ali specialne pedagoginje oziroma pedagogi v obliki mobilne dodatne strokovne pomoči.

V ljubljanskih vrtcih deluje devet razvojnih oddelkov z nižanim normativom, v katerih dodatno strokovno pomoč in spremljanje izvajajo specialni/-e pedagogi/-nje, defektologi/-nje in socialni/-e pedagogi/-nje.

MOL zagotavlja dostopnost in ustrezno opremljenost prostorov, v katerih poteka varstvo oziroma šolanje otrok z oviranostmi in sofinancira manjši obseg zaposlitev svetovalnih delavcev in delavk v osnovnih šolah, ki lahko (v primeru potreb) zagotavljajo dodatno strokovno pomoč. Poleg tega zagotavlja MOL v posameznih primerih tudi dodatne storitve (na primer spremstvo otrok z okvarami vida), ki niso vključene v odločbo o usmeritvi. Na osnovi Zakona o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 - UPB3, 102/07) zagotavlja MOL še sredstva za prevoz otrok z oviranostmi v šole oziroma zavode.

Posebne programe vzgoje in izobraževanja, ki so javno veljavni programi vzgoje in izobraževanja za otroke, mladostnike in mladostnice s posebnimi potrebami, izvajajo za to ustanovljeni zavodi. Na območju MOL delujejo nekatere ključne nacionalne ustanove, ustanovljene za izvajanje posebnih programov vzgoje in izobraževanja ter razvoj stroke s področja posameznih vrst oviranosti, katerih ustanoviteljica je država:

- Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana (ZGNL):

Pod okriljem ZGNL delujejo vrtec, osnovna šola, srednja šola, zdravstvena enota in Dom Frana Grma.

Predšolski otroci so vključeni v dva oddelka vrtca, v enem izvajajo prilagojen program za otroke z okvarami sluha, v drugem pa program za predšolske otroke z avtističnimi in razvojnimi motnjami.

V deset osnovnošolskih oddelkov zavoda je vključenih petdeset otrok, pouk je prilagojen učencem in učenkam z okvarami sluha ter mladim z govorno-jezikovnimi težavami in avtističnimi motnjami. Za otroke z okvarami sluha, ki so vključeni v redne oddelke vrtcev in osnovnih šol, izvajajo delavci in delavke ZGNL dodatno strokovno pomoč, pripravljajo delavnice in predavanja, za delavce in delavke vrtcev in šol pa seminarje s področja izobraževanja in osebnostnega razvoja otrok z okvarami sluha.

V ZGNL potekajo tudi programi srednješolskega izobraževanja oziroma izobraževanja za različne poklice, v katere se vključujejo mladi iz treh osnovnih šol za gluhe in naglušne (Ljubljana, Maribor, Portorož) ter iz rednih osnovnih šol.

Srednješolski programi v ZGNL so programi z enakovrednim izobrazbenim standardom, prilagojeni dijakom in dijakinjam z okvarami sluha ter z govorno-jezikovno motnjo. V vsakem razredu je največ do 10 dijakov, pri praktičnem pouku največ do 5.

V zdravstveni enoti ZGNL izvajajo dejavnosti, ki so namenjene otrokom, mladostnikom in mladostnicam ter odraslim z okvarami sluha in s težavami v govorni in jezikovni komunikaciji. V zavodu delujejo surdopedagoške in logopedске ambulante, psihološka, specialno pedagoška ambulanta, pedopsihiatrična ter otorinolaringološka ambulanta.

Dom Frana Grma je namenjen otrokom ter mladostnikom in mladostnicam iz oddaljenejših krajev in tistim, ki doma nimajo zagotovljenih ustreznih pogojev za šolsko delo. V domu so štiri skupine, ki živijo po načelih stanovanjske skupine, in ena stanovanjska skupina. (na: <http://www.zgnl.si/ss/>)

- Zavod za slepo in slabovidno mladino Ljubljana:

Zavod izvaja vzgojno izobraževalne dejavnosti za predšolske otroke, učence in učenke ter dijake in dijakinje z okvarami vida.

Vrtčevski skupini v zavodu se lahko enkrat tedensko pridružijo otroci z okvarami vida, ki so usmerjeni v predšolske programe s prilagojenim izvajanjem v redne vrtce.

V osnovni šoli zavoda izvajajo prilagojen program osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom in prilagojen program osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom. Zavod izvaja tudi prilagojene srednješolske programe.

V načrtu je ustanovitev Centra za pomoč slepim in slabovidnim otrokom, ki bo izvajal celostno podporo otrokom in mladostnikom/-cam z okvarami vida. Mobilna tiflo pedagoška služba zavoda izvaja tudi dodatno strokovno pomoč in svetuje strokovnim delavcem in delavkam v ustanovah, kjer so v programe vzgoje in izobraževanja vključeni tudi otroci ter mladostniki in mladostnice z okvarami vida.

- Zavod za usposabljanje Janeza Levca:

Zavod skrbi za izobraževanje in usposabljanje otrok ter mladostnikov in mladostnic z motnjami v duševnem razvoju. Izvaja tri javno veljavne vzgojno-izobraževalne programe in sicer prilagojen program z nižjim izobrazbenim standardom, poseben program vzgoje in izobraževanja ter vzgojni program.

Ker se vedno več otrok s posebnimi potrebami vključuje v redne oddelke osnovnih šol, nudijo po Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami strokovni delavci in delavke zavoda dodatno strokovno pomoč v okviru mobilne službe (v šolah, kjer se otroci izobražujejo), deloma pa jo zagotavljajo strokovni delavci in delavke šole.

Pri izvajanju posebnih programov vzgoje in izobraževanja v rednih vrtcih in šolah se pojavljajo številne tehnične in druge ovire: pomanjkanje klančin in ostalih tehničnih pripomočkov, nedostopnost posameznih prostorov, premalo ur pomoči tolmačke oziroma tolmača za osebe z okvaro sluha (po Zakonu o uporabi slovenskega

znakovnega jezika šolajočim ter študentkam in študentom z okvarami sluha v enem letu pripada 100 ur pomoči tolmača, Uradni list RS, št. 96/02), neusposobljenost pedagoškega kadra za poučevanje oseb z posebnimi potrebami.

Ena novejših pridobitev, ki na primer osebam z okvarami vida omogoča lažji dostop do informacij in s tem izobraževanja je računalniški program MMC govorec, ki omogoča branje teleteksta z računalnika (program so pripravili na Inštitutu Jožef Štefan in je v uporabi od leta 2006).

Študentom in študentkam z oviranostmi so namenjene nekatere podporne storitve, ki jih izvajajo Društvo študentov invalidov Slovenije in nekatere druge invalidske organizacije (na primer prevozi na predavanja, nudenje fizične pomoči, organizacija občudijskih dejavnosti, ipd).

Žal še vedno ostaja nesporno dejstvo, da imajo osebe z oviranostmi, ravno zaradi vseh omenjenih težav, praviloma nižjo izobrazbo.

6. Delo in zaposlitev

Zaposlovanje oseb z oviranostmi je že od nekdanj pereč problem. Po mnenju predstavnikov in predstavnic organizacij, izvajalk programov podpore osebam z oviranostmi, zakonodaja, ki ureja zaposlovanje v Republiki Sloveniji, premalo ščiti interese oseb z oviranostmi pri zaposlovanju.

Delodajalci se praviloma neradi odločajo za zaposlitev oseb z oviranostmi, čeprav so pri tem deležni nekaterih bonitet s strani Sklada RS za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov. Pogosto je razlog, da do zaposlitve ne pride ali pa se z njo odlašajo, strošek prilagoditve delovnega mesta, ob čemer delodajalci niso dovolj seznanjeni z možnostjo sofinanciranja ustrezne prilagoditve iz javnih sredstev.

Pravica do zaposlitvene ali poklicne rehabilitacije se v praksi slabo uveljavlja. Z zaposlitveno oziroma poklicno rehabilitacijo naj bi se osebi z oviranostjo omogočilo, da opravlja svoj poklic, če pa to ni mogoče, naj bi se jo usposobilo za opravljanje drugega poklica (na primer prekvalifikacija, dodatki za pridobitev vozniškega izpita, dodatki za adaptiranje obrata in/ ali delovne naprave).

Z namenom vzpodbujanja zaposlovanja oseb z oviranostmi je v veljavi kvotni sistem zaposlovanja, ki ga določa Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (Uradni list RS, št. 16/07 - UPB2; v veljavi od junija 2004). Kvotni sistem predstavlja obveznost delodajalcev z najmanj 20 zaposlenimi, da zaposlijo določeno število oseb z oviranostmi. Cilj omenjenega zakona je povečati stopnjo zaposlenosti oseb z oviranostmi, zagotoviti oziroma povečati možnost njihovega enakovrednega vključevanja na trg delovne sile in izboljšati izrabo finančnih sredstev, ki jih država namenja za pospeševanje zaposlovanja oseb z oviranostmi.

Hkrati z začetkom izvajanja Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov so bila uveljavljena določila Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/02, 103/07) in Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 109/06 - UPB4) s katerimi je bila odpravljena dotedanja absolutna zaščita

delavcev in delavk s statusom invalida pred odpuščanjem. Nova ureditev delodajalcu omogoča, da prekine delovno razmerje z delavcem oziroma delavko zaradi invalidnosti, če mu oziroma ji ne more zagotoviti ustreznega delovnega mesta glede na omejitve pri delu oziroma v primeru, če ta del ne opravlja kvalitetno, učinkovito in če to ni posledica oviranosti. (Ne)obstoj primerne delovnega mesta pri delodajalcu ugotavlja pristojna invalidska komisija Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

V Sloveniji poznamo tudi posebne oblike zaposlovanja oseb s fizičnimi oviranostmi (v invalidskih podjetjih), medtem ko imajo osebe z intelektualnimi oviranostmi manj možnosti. Z namenom omogočanja zaposlitve oseb z oviranostmi so se za ustanovitev lastnega invalidskega podjetja odločile nekatere invalidske organizacije (npr. Društvo distrofikov Slovenije). Gospodarske družbe s statusom invalidskih podjetij so prostovoljno povezane v interesno združenje oziroma Zavod invalidskih podjetij Slovenije (ZIPS). Z zaposlovanjem pod posebnimi pogoji se je izkazalo, da so lahko tudi osebe s težjimi oblikami oviranosti uspešno vključene v tržne programe, ki pa so še vedno podprti z najmanj 20% deležem javnih sredstev (v obliki različnih ekonomskih olajšav).

Na področju zaposlovanja so aktivne tudi nekatere nevladne organizacije s svojimi projekti. YHD - Društvo za teorijo in kulturo hendikepa je bilo na primer nosilec enega takšnih projektov v okviru partnerstva UFO - Partnerstvo za bodoče možnosti (program EQUAL), pri katerem je kot partnerica sodelovala tudi MOL (projekt je bil zaključen leta 2007). Namen razvojnega partnerstva je bil oblikovanje trajne možnosti za neodvisno življenje oseb z oviranostmi, na eni strani z razvojem novih metod pri zaposlovanju dolgotrajno brezposelnih v vlogi profila osebni asistent oziroma asistentka, na drugi pa z omogočanjem zaposlovanja oseb z oviranostmi (na: <http://www.handyworld-si.com/slo/article.php?story=2005020120362057>). V času trajanja projekta od 2005 do 2007 so bile izvedene aktivnosti osveščanja in izobraževanja potencialnih delodajalcev, vzpostavljen model usposabljanja in izobraževanja ter zaposlovanja osebnih asistentov in asistentk (izdan priročnik, izvedena izobraževanja in usposabljanja osebnih asistentov in asistentk ter svetovalcev in svetovalk na enotah ZRSZ, vzpostavitev modela zaposlovanja osebnih asistentov in asistentk preko programa ZRSZ »Invalidi invalidom«) ter podane pobude različnim pristojnim institucijam k sprejemanju ukrepov in politik, ki bi povečale zaposlovanje oseb z oviranostmi.

Usposabljanje in zaposlovanje osebnih asistentov in asistentk še vedno ni sistemsko oziroma zakonsko rešeno. Poleg tega je plačilo za opravljanje dela osebnega asistenta oziroma asistentke dokaj nestimulativno, zaradi omejujočih kriterijev Zavoda RS za zaposlovanje v javnih razpisih, preko katerih subvencionira tovrstne zaposlitve, pa je opaziti tudi padec števila kandidatov oziroma kandidatk, ki bi ustrezali pogojem za opravljanje tega poklica.

Izvedbo podobnega projekta kot YHD - Društvo za teorijo in kulturo hendikepa je prevzela tudi Zveza delovnih invalidov Slovenije, v okviru katerega je z Gospodarsko zbornico Slovenije podpisala »Dogovor o smernicah za ravnanje z invalidnostjo na delovnem mestu« (dogovor podpisan 30. 8. 2005). Smernice so pripravljene v skladu Kodeksom ravnanja z invalidnostjo na delovnem mestu Mednarodne organizacije

dela, spodbudile pa naj bi ustrezno razumevanje in ukrepanje delodajalcev pri ravnanju z invalidnostjo na delovnem mestu (na: <http://www.zveza-zdis.si>).

Zaposlovanje oseb z oviranostmi v Mestni upravi MOL ter zavodih in drugih pravnih osebah, katerih ustanoviteljica je MOL, poteka v obsegu in v skladu z zakonskimi obveznostmi o kvotnem zaposlovanju oseb z oviranostmi, ki jo delodajalcem nalaga Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov. Od 534-ih zaposlenih v upravi MOL ima 20 zaposlenih odločbo o priznani invalidnosti (podatek na dan 31. 3. 2008).

MOL sofinancira tudi programe nacionalne aktivne politike zaposlovanja, ki jih izvaja Zavod RS za zaposlovanje, namenjeni pa so aktiviranju brezposelnih oseb, zaposlitveni rehabilitaciji in spodbujanju razvoja novih delovnih mest. Prednostne skupine oseb za vključitev v te programe so določene v vsakoletnem javnem razpisu Zavoda RS za zaposlovanje.

7. Materialna in socialna varnost

Materialna ogroženost postane ena najbolj izrazitih težav v primerih, ko starši prevzamejo celotno skrb za svoje (odrasle) otroke z oviranostmi. To velja predvsem za starejše (upokojenke in upokojenice), ki so zaradi skrbi za svojega otroka opustili delo in zaradi nedopolnjene delovne dobe prejemajo nizke pokojnine, v vsakdanjem življenju pa imajo višje stroške od običajnih. Osnovna zaščita tem družinam je sicer zagotovljena, ni pa dovolj sistematično in razvojno naravnana, podpore so razdrobljene in niso poenotene (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, Uradni list RS, št. 110/06 - UPB2, 10/08; Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, Uradni list RS, št. 41/1983). Poleg tega je, po ugotovitvah nevladnih organizacij, slabo organizirano tudi informiranje staršev o njihovih pravicah.

Na osnovi Zakona o socialnem varstvu se iz proračuna RS zagotavljajo sredstva za denarne socialne pomoči tistim posameznikom in posameznicam, ki si materialne varnosti ne morejo zagotoviti sami in sicer zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati.

Poleg denarnih socialnih pomoči, ki jih je po zakonu dolžna zagotavljati država, se je za pomoč najšibkejšim občankam in občanom zavezala tudi MOL. Na osnovi Odloka o denarni pomoči (Uradni list RS, št. 18/08 - UPB) iz svojega proračuna zagotavlja sredstva za denarne pomoči, namenjene občankam in občanom, torej tudi osebam z oviranostmi, ki so brez lastnega dohodka ali pa z njim ne dosegajo minimalnega dohodka za posameznega družinskega člana po Zakonu o socialnem varstvu, pa tudi tistim, ki do 30% presegajo minimalni dohodek. Vrste denarnih pomoči MOL so: pomoč ob materialni ogroženosti, pomoč ob začetku šolskega leta, šola v naravi/letovanje, kosila za otroke v osnovni in srednji šoli, kjer je organizirana prehrana, kosila za občanke in občane nad 65 let in pomoč ob rojstvu otroka.

8. Skrb za zdravje

V skladu z zakonodajo MOL zagotavlja in spremlja delovanje primarnega zdravstvenega varstva, ki zajema zdravstveno dejavnost splošne medicine, otroškega, šolskega in mladinskega zdravstvenega varstva, zdravstveno varstvo žensk, zobozdravstvo odraslih in otrok ter mladine, ortodontijo, patronažno službo in fizioterapijo ter lekarniško dejavnost (na: <http://www.ljubljana.si/>).

Osrednji izvajalec osnovnih zdravstvenih dejavnosti v MOL je Zdravstveni dom Ljubljana (ZDL), katerega ustanoviteljica je MOL, zdravstveno službo na primarni ravni pa opravljajo tudi koncesionarji. Poleg zdravniške oskrbe ZDL izvaja tudi organizirane preventivne zdravstvene programe, ki so financirani iz javnih sredstev. MOL skrbi tudi za lekarniško dejavnost, ki jo izvajajo Lekarna Ljubljana (javni zavod, katerega ustanoviteljica je MOL) in koncesionarji.

Predstavniki in predstavnice organizacij, ki izvajajo programe pomoči in podpore za osebe z oviranostmi, odnos zdravstvenega osebja na splošno ocenjujejo kot ustrezen. Hkrati poročajo tudi o slabih in neprijetnih izkušnjah oseb z oviranostmi, ko zdravstveno osebje ne poskrbi dovolj za ustrezne prilagoditve v postopku obravnave (na primer predhodni ustni opis nameravanega posega pri osebi z okvaro vida). Tovrstni primeri kažejo predvsem na pomanjkljivo osveščenost zdravstvenega osebja glede ustreznega ravnanja z osebami z oviranostmi (na primer poznavanje znakovnega jezika za gluhe osebe). Nevladne organizacije tudi ocenjujejo, da je raven zdravstvenega varstva v institucionalni oskrbi višja od tiste, ki so je deležni posamezniki in posameznice, ki živijo doma.

Težave na področju zdravja se pojavljajo tudi zaradi vse težje dostopnih kvalitetnih zdravstvenih storitev in ortopedskih pripomočkov. Slednjih ni mogoče reševati na lokalni ravni, saj spadajo v pristojnost Ministrstva za zdravje in Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (pravna podlaga je Pravilnik o tehničnih pripomočkih, Uradni list RS, št. 41/1998). Pomoč uporabnikom in uporabnicam v obliki sofinanciranja potrebnih tehničnih pripomočkov nudijo tudi določene invalidske organizacije.

Na območju MOL delujejo tudi nekatere ključne državne zdravstvene ustanove: Univerzitetni Klinični Center Ljubljana, Inštitut Republike Slovenije za rehabilitacijo, Inštitut za varovanje zdravja, Zavod za zdravstveno varstvo, Zdravstveni dom za študente Ljubljana.

Že od leta 1989 Ljubljana vodi tudi različne aktivnosti za boljše javno zdravje meščank in meščanov glavnega mesta. Gibanje zdrava mesta pod okriljem Svetovne zdravstvene organizacije si prizadeva, da bi vsako mesto posvečalo čim več skrbi za ohranjanje in krepitev zdravja, izboljševanje zdravstvenega stanja in dobrega počutja meščank in meščanov, varovanje mestnega okolja in boljšo socialno vključenost. V obdobju 2003 do 2008 je Ljubljana, skupaj s 77 evropskimi mesti, vključena v IV. fazo projekta Svetovne zdravstvene organizacije.

9. Družinsko življenje in spoštovanje osebne integritete

Veliko posameznikov in posameznic z oviranostmi je odrinjenih na rob družbe, živijo tudi brez pripadajočih pravic in zadovoljenih osnovnih potreb. Nekateri so zaradi oviranosti izpostavljeni različnim vrstam diskriminacij (na primer odvzem volilne pravice, omejitev pravice do partnerstva in zakonske zveze, dostojne plače, ipd.), nemalokrat tudi zlorabam (na primer izpostavljenost različnim oblikam nasilja, prisilno beračenje, ipd.).

MOL spoštuje osebno integriteto občanov in občanov z zagotavljanjem celotnega sistema ukrepov, razvidnih iz ostalih točk, preko katerih je ljudem z različnimi oblikami oviranosti zagotovljena raznovrstna podpora pri aktivnem vključevanju v vsakdanje življenje.

10. Kultura

Ljubljana ima sicer široko in pestro kulturno ponudbo, ki pa osebam z oviranostmi ni v celoti dostopna (pogoste so arhitekturne in komunikacijske ovire). Udejstvovanje v kulturi se tako lahko konča že pri nedostopnem vhodu različnih kulturnih ustanov, z izjemo nekaterih. V ljubljanskih muzejih na primer ni posebnih naprav za slušne opise eksponatov, s katerimi bi se osebe z okvarami vida lahko same odpravile po muzeju. V številnih gledališčih ni indukcijskih zank za osebe z okvarami sluha. V nekaj ljubljanskih gledališčih dvorane niso dostopne uporabnikom in uporabnicam vozičkov (na primer Mestno gledališče ljubljansko, Šentjakobsko gledališče, Lutkovno gledališče Ljubljana – Oder pod zvezdami).

Za področje kulturnega ustvarjanja in udejstvovanja oseb z oviranostmi MOL zagotavlja delovanje informacijske pisarne za osebe s posebnimi potrebami, ki je odprta od ponedeljka do petka. V prostoru, ki je bil prvotno namenjen za urejanje upravnih storitev meščanov in meščank, imajo danes osebe z oviranostmi (preko matičnih društev) možnost izvedbe razstav svojih izdelkov, prav tako imajo osebe z okvaro vida možnost uporabe računalnika z zaslonom grafičnim povečevalnikom in slovensko sintezo govora. Prostor je opremljen z indukcijsko zanko in dostopen uporabnikom in uporabnicam vozičkov.

11. Šport in rekreacija

Šport oziroma rekreativna vadba preprečujeta nastanek številnih bolezni, ki lahko nastanejo zaradi prvotne oviranosti in predstavljata eno izmed oblik rehabilitacije.

Na področju MOL, pod okriljem Zveze za šport invalidov Slovenije, potekajo športne dejavnosti ter priprave najboljših slovenskih športnikov in športnic z oviranostmi za nastope na uradnih mednarodnih tekmovanjih, kot so evropska in svetovna prvenstva, specialna olimpiada in paraolimpijske igre. V času od 13. do 15. 6. 2008 so na primer v organizaciji Centra za usposabljanje, delo in varstvo Dolfke Boštjančič Draga (Ig) in Fakultete za šport potekale že 14. letne igre Specialne olimpiade Slovenije, na katerih se v enakopravnem športnem boju pomerijo osebe z zmernimi in težjimi motnjami v duševnem razvoju.

Po mnenju nevladnih organizacij se vrhunski dosežki športnic in športnikov z oviranostmi premalo uveljavljajo oziroma jim mediji posvečajo premalo pozornosti, dosežki tudi niso ustrezno finančno podprti.

Na območju MOL je za rekreativno vadbo uporabnikom in uporabnicam vozičkov dostopnih nekaj športnih objektov, še več pa je objektov, kjer je fizičen dostop oviran ali sploh ni mogoč. Tudi notranjost športnih objektov pogosto ni prilagojena, pri čemer je potrebno izpostaviti predvsem pogosto neprimerno dostopne sanitarije za uporabnike in uporabnice vozičkov. Ovire za rekreacijsko udejstvovanje so še pomanjkanje ustreznega prevoza do objektov, neustrezna oprema ter pomanjkanje ustrezno izobraženega kadra za vodenje in spremljanje vadbe oseb z oviranostmi.

Pogosto osebe z oviranostmi niti ne opazijo ovir oziroma si ne predstavljajo, da bi bilo lahko kako drugače. Rekreacija za osebe z okvarami vida poteka samo v posebej prilagojenih prostorih v zavodih, medtem ko se gibalno ovirani ukvarjajo s številnimi športnimi panogami, njihova rekreacija je zelo pesta in razvejana. Osebe z okvarami sluha lahko neovirano uporabljajo športne objekte kot rekreativke oziroma rekreativci, kot gledalke oziroma gledalci pa imajo slabše pogoje, saj poteka športnih dogodkov (tekmovanj) ne morejo spremljati preko komentatorja.

12. Vera in duhovna oskrba

V MOL načeloma ni ovir, ki bi osebam z oviranostmi onemogočale udejstvovanje v verskih aktivnostih. Tudi objekti, v katerih potekajo verski obredi, so večinoma arhitekturno dostopni, večji problem predstavljajo komunikacijske ovire.

Prilagojene verske obrede za osebe z intelektualnimi oviranostmi na celotnem območju Slovenije izvaja »Vera in Luč - Slovenija«, gibanje Rimo - katoliške cerkve za skupine oseb z intelektualnimi oviranostmi, njihove starše in prijatelje. Obrede v slovenskem znakovnem jeziku redno zagotavlja Verski center gluhih in naglušnih v Šiški.

13. Vključevanje oseb z oviranostmi v oblikovanje politike in načrtovanje ukrepov občine za polno vključenost oseb z oviranostmi

V MOL poteka vključevanje oseb z oviranostmi v oblikovanje politike in njihovih predlogov za izboljšanje stanja v MOL z omogočanjem sodelovanja invalidskih organizacij ter posameznic in posameznikov pri pripravi področnih strategij in akcijskih načrtov (v tem trenutku so predstavniki posameznih oblik oviranosti vključeni v projekt za pridobitev listine »Občina po meri invalidov«, kjer sodelujejo pri pripravi akcijskega načrta) ter preko Sveta za odpravljanje arhitekturnih in komunikacijskih ovir (SOAKO).

Predstavniki in predstavnice invalidskih organizacij so sodelovali tudi pri pripravi Strategije razvoja socialnega varstva v MOL od 2007 do 2011, trenutno pa imajo možnost sodelovati pri sprejemanju novih prostorskih načrtov in sicer neposredno ali v okviru razprav v četrtnih skupnosti.

14. Akti občine, ki urejajo vprašanja za uresničevanje pravic oseb z oviranostmi

Eno temeljnih vodil Mestne občine Ljubljana je zagotavljanje čim bolj ugodnih razmer za vsestransko dobrobit njenih občank in občanov. MOL je pri načrtovanju in izvajanju svojih nalog zavezana k iskanju vključujočih rešitev, kar pomeni, da je posebna skrb namenjena prav občankam in občanom, ki bi zaradi različnih življenjskih okoliščin utegnili biti prikrajšani (poleg oseb z raznovrstnimi oblikami oviranosti so to še materialno ogroženi/-e, ženske in otroci, ki doživljajo nasilje, starejši občani in občanke, ipd.).

Ukrepi za uresničevanje pravic občank in občanov, med njimi tudi tistih, z različnimi oblikami oviranosti, so določeni v različnih aktih občine.

Neposredno ukrepe občine glede uresničevanja pravic oseb z oviranostmi v obdobju do 2011 določa Strategija razvoja socialnega varstva v Mestni občini Ljubljana od 2007 do 2011, sprejeta na 11. seji Mestnega sveta MOL, dne 3. 12. 2007, in sicer: podpora programom za neodvisno življenje, ki temeljijo na možnosti izbire med življenjem v instituciji in samostojnim življenjem; podpora programom psihosocialne pomoči, ki bo na voljo tudi na domu; podpora programom, ki se bodo usmerjali v pomoč osebam z oviranostmi na mestnem obrobju ter bodo namenjeni integraciji v skupnost; vzpodbujanje izvajalcev k zagotavljanju boljše informiranosti o pravicah in storitvah za ljudi z različnimi oblikami oviranosti; evalvacija programov, ki jih MOL sofinancira preko vsakoletnih javnih razpisov.

Posebna pozornost je potrebam oseb z oviranostmi namenjena tudi pri sprejemanju planskih prostorskih načrtov.

15. Vpogled občine v delovanje posameznih izvajalcev na področju invalidskega varstva

MOL ima vpogled v delovanje javnih služb iz svoje pristojnosti in tistih organizacij oziroma programov, ki jih sofinancira na osnovi javnih razpisov.

Nadzor nad izvajanjem javnih služb je zagotovljen preko pristojnih oddelkov Mestne uprave MOL in preko svetov javnih zavodov, v katerih ima MOL svoje predstavnike oziroma predstavnice.

Prejemniki sredstev iz javnih razpisov so, na osnovi sklenjenih pogodb o sofinanciranju programov, zavezani k oddaji delnih in končnih poročil o izvajanju programov in porabi sredstev MOL. Predstavnice in predstavniki posameznih oddelkov Mestne uprave MOL, ki so izvajalci razpisov za sofinanciranje, redno obiskujejo sofinancirane programe oziroma organizacije ter s tem zagotavljajo sistematično preverjanje in nadzor nad njihovim delovanjem ter namensko porabo sredstev MOL.

16. Materialna, finančna in vsebinska podpora delovanju invalidskih organizacij in posvetovanje pri odločanju o invalidskih zadevah

MOL ima v vsakoletnih proračunih zagotovljena sredstva za izvedbo javnih razpisov za sofinanciranje različnih programov nevladnih organizacij in javnih zavodov s področja kulture, šolstva, športa, socialnega varstva in zdravstva, ki omogočajo vključenost tudi osebam z oviranostmi. Več o tem je razvidno iz ostalih točk tega dokumenta.

Po mnenju predstavnikov in predstavnic organizacij, izvajalk programov pomoči osebam z oviranostmi, je za sofinanciranje njihovih programov iz proračunskih sredstev (tudi sredstev MOL) preko javnih razpisov potrebnega veliko časa in dela, brez zagotovitve na dejanski uspeh oziroma pridobitev sredstev. Želijo si večjih zagotovil za trajno in stabilno financiranje.

Za izbor v sofinanciranje MOL morajo organizacije s programi, prijavljenimi na javne razpise, ustrezati razpisnim pogojem in merilom. Ti morajo zagotavljati enakopravnost in enako dostopnost vsem organizacijam. MOL vsebinsko podpira delovanje invalidskih organizacij tudi z omogočanjem njihovega vključevanja v oblikovanje mestne politike in načrtovanje ukrepov s področja oviranosti.

Pri javnem naročanju (po Zakonu o javnem naročanju, Uradni list RS, št. 128/06, 16/08) se MOL občasno poslužuje možnosti oddaje tako imenovanih pridržanih javnih naročil, pri katerih lahko naročnik ob izpolnjevanju vseh razpisanih pogojev izbere ponudnika, ki izkaže status invalidskega podjetja ali zaposlitvenega centra, pri čemer cena, ki jo ta ponuja ne sme biti za več kot 5% višja od ponudbene cene najugodnejšega ponudnika, ki ni invalidsko podjetje ali zaposlitveni center (po Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, Uradni list RS, št. 100/05 - UPB1).

17. Usposabljanje strokovnega kadra za komuniciranje in neposredno delo z osebami z oviranostmi

V upravnih postopkih občine je za osebe z okvaro sluha, v skladu z zakonodajo, zagotovljeno tolmačenje v slovenski znakovni jezik. Poleg tega je tolmačenje zagotovljeno tudi na pomembnejših javnih dogodkih v MOL.

Zaposleni v MOL sicer niso vključeni v posebna usposabljanja za odpravo ovir v komunikaciji in obravnavi oseb z oviranostmi. Potrebe po dodatni usposobljenosti strokovnega kadra za komuniciranje in ustrezno obravnavo oseb z oviranostmi so bile v okviru priprave te analize stanja podane predvsem iz strani skupine oseb s sočasno okvaro sluha in vida.

18. Spremljanje in ugotavljanje učinkov sprejetih ukrepov za osebe z oviranostmi

V okviru pristojnosti oddelki Mestne uprave MOL načrtujejo in spremljajo izvedbo posameznih ukrepov za osebe z oviranostmi - fizična dostopnost, odstranjevanje

komunikacijskih ovir, zagotavljanje sredstev za programe nevladnih organizacij, sodelovanje pri pripravah mestnih strateških dokumentov. Za spremljanje učinkov ukrepov, sprejetih na nivoju države, so pristojni državni organi.

19. Mednarodno sodelovanje občine in invalidskih organizacij v občini na področju invalidskega varstva

Mednarodno sodelovanje, v katerega vstopajo nevladne organizacije z območja MOL, ki izvajajo programe podpore in pomoči za osebe z oviranostmi, obsega predvsem sodelovanje s sorodnimi organizacijami (izmenjava primerov dobrih praks, študijski obiski, ipd.), sodelovanje pri izvajanju mednarodnih projektov, organizacija in/ ali udeležba na dogodkih z mednarodno udeležbo.

MOL je bila partnerica v projektu »Partnerstvo za bodoče možnosti« (»UFO - Union for Future Opportunities«), izbranim na razpisu EQUAL Evropskega socialnega sklada. Namen projekta, ki se je iztekel leta 2007, je bilo povečevanje možnosti zaposlovanja oseb z oviranostmi in osebnih asistentov ter s tem vpliva na oblikovanje ustreznih politik v Sloveniji. Ostali partnerji v projektu so bili YHD - Društvo za teorijo in kulturo hendikepa (koordinator), Zavod RS za zaposlovanje, Fakulteta za socialno delo, Center za neprofitni management in Gospodarska zbornica Slovenije.

Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Ljubljana vstopa v mednarodno sodelovanje preko vključevanja v evropske projekte in kandidature za sredstva na evropskih javnih razpisih. Na osnovi izsledkov delavnice na temo »Problemi slepih in slabovidnih v ljubljanskem urbanem okolju in pri zaposlovanju ter iskanje rešitev« v letu 2006, je društvo pripravilo celovit predlog implementacije prilagoditev za osebe z okvaro vida v mestu Ljubljana, se s projektom skušalo vključiti v evropske programe in za uresničevanje predlogov pridobiti tudi evropska sredstva.

Društvo gluho-slepih Slovenije Dian je v času svojega dvoletnega delovanja organiziralo dve mednarodni konferenci na temo gluho-slepote. Pri svojem delovanju se najtesneje povezujejo z zagrebškim društvom Dodir.

Društvo paraplegikov Ljubljanske pokrajine se mednarodno udejstvuje predvsem s sodelovanjem na mednarodnih športnih prireditvah (na primer udeležba na mednarodnem turnirju v košarki na vozičkih, v Rennesu v Franciji, kjer je leta 2007 potekala tudi okrogla miza na temo položaja invalidov v Franciji, Belgiji, ZDA in Sloveniji).

Društvo distrofikov Slovenije na mednarodnem področju sodeluje v evropski povezavi društev mišično obolelih (EAMDA) in na mednarodnih športnih tekmovanjih (šah, hokej na invalidskih vozičkih, precizna orientacija). Invalidske organizacije, povezane v Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije so tudi aktivni člani Evropskega invalidskega foruma (EDF).

Kot osrednji mednarodni dogodek s področja invalidskega varstva v času predsedovanja Slovenije Evropski Uniji je bila 22. in 23. 5. 2008, v Kranjski Gori, izvedena mednarodna konferenca »Konvencija o pravicah invalidov – črka na papirju in/ali realnost«. Konvencija o pravicah invalidov je bila sprejeta na 61. zasedanju

Generalne skupščine Združenih narodov 13. 12. 2006, Državni zbor RS pa jo je ratificiral 2. 4. 2008. Ena od sklepnih ugotovitev konference je bila, da konvencija ne sme postati zgolj obveza in dodatno breme, pač pa nov univerzalni jezik ter priložnost za rast vsem prijazne družbe. S pristopom k projektu »Občina po meri invalidov« temu sklepu sledi tudi Mestna občina Ljubljana.

Viri

- Konvencija Združenih narodov o pravicah invalidov, ratifikacija: 2. 4. 2008; MKPI, Uradni list RS-MP, št. 10/08,
- Standardna pravila OZN o izenačevanju možnosti invalidov, Resolucija 48/96, 20. 12. 1993,
- Akcijski program za invalide 2007-2013, Vlada RS, 2006; dostopno na: <http://www.mddsz.gov.si/nc/si/splosno/cns/novica/article/12106/5367/> (22. 7. 2008),
- Nacionalne usmeritve za izboljšanje dostopnosti grajenega okolja, informacij in komunikacij za invalide, Uradni list RS, št. 113/05, dostopno na: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/invalidi/aktualno_pri_zakonodaji/strategija_o_dostopnosti_slovenije/ (19. 8. 2008),
- Pravilnik o tehničnih pripomočkih, Uradni list RS, št. 41/1998,
- Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb, Uradni list RS, št. 97/03,
- Stanovanjski zakon, Uradni list RS, št. 69/03, 57/08,
- Zakon o delovnih razmerjih, Uradni list RS, št. 42/02, 103/07,
- Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, Uradni list RS, št. 41/1983,
- Zakon o graditvi objektov, Uradni list RS, št. 102/04 - UPB1, 14/05 popr.,
- Zakon o invalidskih organizacijah, Uradni list RS, št. 108/02,
- Zakon o javnem naročanju, Uradni list RS, št. 128/06, 16/08,
- Zakon o lokalni samoupravi, Uradni list RS, št. 94/07 - UPB2, 27/08 Odl. US,
- Zakon o osnovni šoli, Uradni list RS, št. 81/06 - UPB3, 102/07,
- Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, Uradni list RS, št. 109/06 - UPB4,
- Zakon o socialnem varstvu, Uradni list RS, št. 3/07 - UPB2, 23/07 popr., 41/07 popr., 122/07 Odl. US,
- Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, Uradni list RS, št. 110/06 - UPB2, 10/08,
- Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika, Uradni list RS, št. 96/02,
- Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, Uradni list RS, št. 3/07 - UPB1,
- Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, Uradni list RS, št. 16/07 - UPB2,
- Statut Mestne občine Ljubljana, Uradni list RS, št. 66/07 – uradno prečiščeno besedilo,
- Odlok o denarni pomoči, Uradni list RS, št. 18/08 – uradno prečiščeno besedilo.
- Strategija razvoja socialnega varstva v Mestni občini Ljubljana 2007 do 2011, sprejel Mestni svet MOL dne 3. 12. 2007,
- Globačnik, B. (ur.): Vodnik po pravicah invalidov, Vlada RS, Urad za invalide in bolnike; dostopno na: http://www.soncek.org/Zakonodaja/Vodnik_po_pravicah_invalidov.htm (22. 7. 2008)
- Izziv (glasilo Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine), let. VIII., št. 14/2008
- Opomnik za pripravo analize stanja in pripravo občinskega akcijskega načrta (Oddelek za zdravje in socialno varstvo MOL v sodelovanju z invalidskimi društvi na področju MOL, 2007)

- Ustni viri predstavnikov in predstavnic posameznih skupin oviranosti in invalidskih organizacij
- Prispevki predstavnikov in predstavnic oddelkov in služb Mestne uprave MOL, Javnega stanovanjskega sklada MOL in Javnega Holdinga Ljubljana

Spletne strani:

- Center za socialno delo Ljubljana Šiška, <http://www.csd-lj-siska.si/dejavnosti/dejavnosti.asp>
- Društvo distrofikov Slovenije, <http://www.drustvo-distrofikov.si/>
- Društvo gluhih in naglušnih Ljubljana, <http://www.zveza-gns.si/drustva/dgn-ljubljana>
- Društvo gluhoslepih Slovenije »Dlan«, <http://www.gluhoslepi.si/>
- Društvo paraplegikov Ljubljanske pokrajine, <http://www.drustvo-para-lj.si/>
- Inštitut Republike Slovenije za rehabilitacijo, <http://www.ir-rs.si/>
- Javno podjetje Ljubljanski potniški promet d.o.o., <http://www.jh-lj.si/lpp>, <http://bus.talktrack.com/>
- Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Ljubljana, <http://www.mdsslj.si/>
- Mestna občina Ljubljana, <http://www.ljubljana.si/>
- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve RS, <http://www.mddsz.gov.si/>
- YHD - Društvo za teorijo in kulturo hendikepa, <http://www.yhd-drustvo.si/>, <http://www.handyworld-si.com>
- Zavod RS za zaposlovanje, <http://www.ess.gov.si/>
- Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana, <http://www.zgnl.si/ss/>
- Zdravstveni dom Ljubljana, <http://www.zd-lj.si/zdlj/>
- Zveza delovnih invalidov Slovenije, <http://www.zveza-zdis.si/>